

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Problematika vyjmenovaných slov ve výuce českého jazyka

Problems of Listed Words in Czech Language Teaching

Petra Tesařová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eva Hájková, CSc.

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Odevzdáním této diplomové práce na téma Problematika vyjmenovaných slov ve výuce českého jazyka potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Neratovicích 11. 7. 2021

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí diplomové práce, doc. PhDr. Evě Hájkové, Csc., za odborné vedení a cenné rady, které mi v průběhu zpracování diplomové práce dávala. Dále bych chtěla poděkovat vedení ZŠ Ing. M. Plesingera-Božinova v Neratovicích za možnost realizace výzkumného šetření. Velké poděkování patří žákům třetího ročníku a také paní učitelce Mgr. Romaně Foglové za spolupráci při výzkumném šetření. Rovněž tak i paní učitelce Mgr. Martině Teichmannové a jejím žákům za spolupráci, jejich postřehy a zkušenosti ve zkoumané oblasti. Nemůžu zapomenout ani na poděkování své rodině a přátelům, kteří mě při psaní diplomové práce plně podporovali.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na problematiku vyučování vyjmenovaných slov v hodinách českého jazyka. Hlavním cílem práce bylo najít co nejefektivnější metodu výuky vyjmenovaných slov ve 3. ročníku základní školy. Teoretická část popisuje postavení vyjmenovaných slov v českém jazyce a zkoumá úskalí při jejich vyučování. Součástí teoretické části je také analýza učebnic českého jazyka pro třetí ročník základní školy. V závěru teoretické části vyhledávám jiné vyučovací metody vyjmenovaných slov, které by se daly ve výuce použít.

V praktické části vytvářím materiály pro výuku vyjmenovaných slov zvolenou výukovou metodou (metoda slovotvorných hnízd) a následně tuto metodu ověřuji v praxi. Pro výzkumné šetření jsem zvolila kvalitativní metodu, a to akční učitelský výzkum. Se skupinou 6 žáků jsem se věnovala výuce vyjmenovaných slov metodou slovotvorných hnízd a následně porovнала svou výzkumnou skupinu se zbytkem třídy, který se učil tradiční metodou. Na závěr jsem obě skupiny otestovala. Ze závěrečného testu vyplynulo, že metoda slovotvorných hnízd je účinnější než metoda tradiční.

Klíčová slova

Vyjmenovaná slova, výukové metody, pravopis, třetí ročník základní školy, analýza učebnic, metoda slovotvorných hnízd

Abstract

The diploma thesis is focused on problems of listed words in czech language teaching. The main aim of the thesis was to found the most effective method of listed words teaching in a third year of primary school. Theoretical part describes the position of listed words in Czech language and it search a pitfalls during the listed words teaching. The component of a teoretical part is also an analysis of Czech language textbooks for the third year of primary school. In the end of a theoretical part I was founding the other methods of listed words teaching which can be used in teaching.

In practical part i was creating a materials for listed words teaching by selected teaching method (the method of word formation groups) and than i was verifying this method in a practical using. For the research investigation i selected qualitated method an action teaching research. With a group of six students i studyied by the method of word formation groups and than i compare them with rest of a class, which was teaching by traditional method of teaching. In conclusion of a diploma thesis i tested the both groups. In a final test i founded out, that the method of word formation groups is more effective than the tradiotional method.

Keywords

Listed words, teaching method, spelling, third year of primary school, textbook analysis, the method of word formation groups

Obsah

Úvod	8
Teoretická část.....	9
1 Vyjmenovaná slova	9
1.1 Původ vyjmenovaných slov	9
1.2 Vznik a vývoj vyjmenovaných slov.....	9
1.3 Vyjmenovaná slova v RVP ZV	13
2 Analýza učebnic českého jazyka	15
2.1 Typologie cvičení dle Höflerové.	15
2.2 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství Alter.....	16
2.3 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství SPN	19
2.4 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství Fraus	21
2.5 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství Nová škola – Duhová řada.....	23
2.6 Shrnutí analýzy učebnic českého jazyka.....	25
2.7 Pracovní sešit	27
3 Metody vyučování vyjmenovaných slov	28
3.1 Tradiční způsob výuky vyjmenovaných slov	29
3.2 Metoda slovotvorných hnízd	29
3.3 Webinář docentky Evy Hájkové na téma Problematika pravopisu na 1. stupni ZŠ	30
3.3.1 Jak by měla probíhat výuka metodou slovotvorných hnízd:	31
3.4 Závěrem k metodám	33
Praktická část.....	34
4 Metodika výzkumu a cíle	34

4.1	Vymezení výzkumných otázek	34
4.2	Vymezení výzkumných cílů	34
4.3	Metody výzkumu	34
4.4	Vymezení výzkumného vzorku	34
5	Charakteristika žáků výzkumné skupiny	36
5.1	Žákyně A.....	36
5.2	Žákyně B.....	36
5.3	Žák C.....	36
5.4	Žákyně D.....	37
5.5	Žákyně E	37
5.6	Žák F	37
6	Tvorba textů k vyjmenovaným slovům	38
6.1	Vyjmenovaná slova po B (pracovní verze).....	38
6.2	Vyjmenovaná slova po L	41
6.3	Vyjmenovaná slova po M (pracovní verze).....	44
6.4	Vyjmenovaná slova po P	47
6.5	Vyjmenovaná slova po S (pracovní verze)	51
6.6	Vyjmenovaná slova po V	54
6.7	Vyjmenovaná slova po Z	57
7	Způsob výuky	59
7.1	Vlastní průběh hodiny:.....	59
8	Testování znalostí žáků	65
8.1	Průběh testování.....	65
8.2	Test po řadě vyjmenovaných slov po P	65
8.3	Test po řadě vyjmenovaných slov po V.....	66

8.4	Vyhodnocení testu vyjmenovaných slov po P	68
8.5	Vyhodnocení testu vyjmenovaných slov po V	74
8.6	Shrnutí testování	79
9	Zápis z rozhovoru s paní učitelkou X, která také testuje metodu slovtvorných hnízd	80
	Závěr	81
10	Seznam využitých zdrojů a literatury	83
11	Přílohy	85

Úvod

Při vybírání tématu pro svou diplomovou práci jsem se hodně zamýšlela nad kritickými místy v českém jazyce. Jaké učivo se během prvního stupně základní školy učí, jaká konkrétní oblast je pro žáky složitá, proč a jak jim ji zjednodušit. Nakonec jsem si vybrala problematiku vyjmenovaných slov. Zajímalo mě, proč je pro žáky dané učivo tak těžké, ale také, proč se učí v podstatě stejně, jako když jsem chodila do školy já. To opravdu není nějaká vhodnější metoda vyučování?

Jako největší problém při výuce vyjmenovaných slov vidím to, že se žáci učí hlavně memorováním. Naučí se odříkat řadu slov a pamatují si, že v těchto slovech se píše ypsilon. Velký problém nastává, když slovo změní tvar, nebo se dokonce jedná o slovo příbuzné. Žák často není schopen najít příbuznost mezi slovy a píše i.

Cílem mé práce je najít, nebo vytvořit alternativní metodu výuky vyjmenovaných slov, která bude poutavá a zároveň žákům přinese širší porozumění dané problematice.

V praktické části vybranou metodu (metodu slovotvorných hnízd) ověřím. Vytvořím texty, ve kterých budou žáci vyhledávat vyjmenovaná slova a slova příbuzná, vytvoří z nich myšlenkové mapy a prostřednictvím zábavných úkolů a cvičení své poznatky upevní. V závěru praktické části porovnáím výsledky žáků vyučovaných metodou slovotvorných hnízd s těmi, kteří se učili tradiční metodou.

Na závěr bych ráda upozornila, že svou diplomovou práci píši ve velmi složité době. Už druhým rokem je pandemie koronaviru a žáci tak přišli o spoustu hodin prezenční výuky. Bohužel i můj výzkum tato pandemie zasáhla. Část praktické části jsem dělala prezenčně, ale velkou část online. I to se na šetření podepsalo a mohlo částečně ovlivnit jeho výsledky.

Teoretická část

1 Vyjmenovaná slova

V teoretické části se budu věnovat vyjmenovaným slovům, jejich původu, vzniku a vývoji, zpracování učiva v učebnicích českého jazyka a metodám výuky dané problematiky.

1.1 Původ vyjmenovaných slov

Výskyt pravopisně obojetných souhlásek souvisí s historickým vývojem češtiny. Výslovnost joty a ypsilonu byla v minulosti odlišná a jasně slyšitelná. Již od 15. století ale rozdíly ve výslovnosti mizí. V psaném projevu ovšem zůstávají.

V současné době již pro odlišení joty a ypsilonu nemáme jiný způsob, než zapamatování si vyjmenovaných slov.

1.2 Vznik a vývoj vyjmenovaných slov

Vyjmenovaná slova jsou domácí slova (výjimečně i zdomácnělá: lyže), v jejichž kořenech (výjimečně i v příponě: brzy, slepýš, kopyto) se píše po tzv. pravopisně obojetných souhláskách y/ý. Toto y/ý píšeme rovněž ve slovech odvozených. Osobní a zeměpisná jména se pravopisným pravidlům nemusejí vždy podřizovat, proto se v souladu s tradicí lze setkat se jmény Mlynář i Mlinář, Syrovátka i Sirovátka, Zima i Zyma, Solopysky i Solopisky apod.¹

Od roku 1902 jsou vyjmenovaná slova uváděna v pravidlech českého pravopisu. Úplně poprvé je uvedl Jan Gebauer ve svém díle Pravidla hledící k českému pravopisu a tvarosloví s abecedním seznamem slov a tvarů. Zde nebyly ještě žádné řady vyjmenovaných slov, ale pouze soupis všech slov dohromady.

Roku 1913 již vznikly první řady vyjmenovaných slov, tehdy ještě pojmenovávaných jako slova vyňatá. Řady byly velmi rozsáhlé a obsahovaly i spoustu slov příbuzných.

V roce 1941 vyšla Pravidla českého pravopisu s abecedním seznamem slov a tvarů. Zde jsou již vyjmenovaná slova zpracována do řad, které obsahují jen slova základová.

---

¹ Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=vyjmenovan%C3%A1+slova#brefl>

Od této chvíle se řady vyjmenovaných slov měnily už jen částečně. Šlo většinou o drobné úpravy. První změny proběhly v roce 1962, kdy se změnily koncovky sloves. Zakončení na –ti se změnilo na –t (například mysliti – myslit, klopýtati – klopýtat, výskati – výskat). Několik slov se upravilo na častěji používané tvary (obyčej – obyčejný, smýkati – smyk, nazývati – ozývat se). Některá slova byla z důvodu nízké frekvence používání vypuštěna úplně (lysý, zpytovat, syrob) či naopak hodně frekventovaná slova byla do řad přidána (vzlykat, chmýří, pýr).

V roce 1978 bylo zrušeno pravidlo, že řady vyjmenovaných slov obsahují pouze slova základová. Žáci totiž začínali mít problémy s tím, aby odhalili příbuznost mezi slovy. Jednalo se o vyjmenovaná slova po B, konkrétně o slovo být a jeho deriváty. Řada se tedy rozšířila o slova: bydlit, obyvatel, byt, příbytek, nábytek, dobytek.

Po roce 1989 začala vznikat spousta nových učebnic a metodik k vyučování. Učebnice ale nebyly nijak zvlášť korigovány, a tak se začaly řady vyjmenovaných slov čím dál víc různit. Někteří autoři změnili pořadí slov, jiní přidali vlastní jména, vyškrtli slova, která už nejsou z jejich pohledu používána apod.

Roku 2000 publikoval J. Hubáček text *Anketa k úpravě řad vyjmenovaných slov*². Jednalo se o jednu z nejširších navrhovaných změn. Předkládal zde úpravy řad vyjmenovaných slov hned několika způsoby. Mezi nimi bylo vyškrtnutí nepoužívaných či málo používaných výrazů, přesunutí některých vyjmenovaných slov do jiných předmětů (např. přírodovědné názvy, jako je chmýří, pýr, pýchavka apod. do přírodopisu), a také byl pro úplné vyškrtnutí vlastních jmen z vyjmenovaných slov. Mezi svými změnami zdůrazňoval také to, že je důležité uspořádání slov do rytmických sekvencí pro lepší zapamatovatelnost. V jeho návrhu můžeme jednotlivé rytmické fráze vidět pomocí středníku.

---

² HUBÁČEK, J. *Anketa k úpravě řad vyjmenovaných slov*. In *Komenský – Roč. 124, č. 7/8 (březen-duben)*. 2000. s. 162-163.

Hubáčkovy navržené řady vypadaly takto³:

- *By: být, bych, zbývat, bystrý, bydlit, obyčejný; dobytek, byt, nábytek.*
- *Ly: slyšet, mlýn, blýskat se, vzlykat, plyn, polykat; plýtvat, plyš, uplynout; lýtko, lýko, lyžovat.*
- *My: myslit, my mýlit se; umýt, smyk, zamykat; chmýří, hmyz, myš.*
- *Py: pytel, pysek, pyšnit se; přepych, pyl, třpytit se; kopyto, klopýtnout, odpýkat si.*
- *Sy: sypat, syn, syrový; sýček, sýr, sychravý; nasýtit se, usychat.*
- *Vy: vykat, vy, zvykat si; žvýkat, výt, výskat si; výsledek, vy-, vysvětlit; výron, povyk, vysoký.*
- *Zy: jazyk, brzy, ozývat se.*

Hubáčková Anketa vyvolala velké diskuse, které ale v podstatě nikam nevedly. Diskutující se sice shodli na tom, že chtějí řady slov zkrátit, ale už se nedohodli na tom, jakým konkrétním způsobem. Velmi negativní postoj měli k přesouvání přírodních názvů do přírodopisu, naopak kladný k vynechání málo frekventovaných slov. Už se ale nedokázali domluvit na tom, které lexémy vypustit a kdy a jakým způsobem žáky se slovy s nižší frekvencí seznámit. Tento výsledek diskuse nebyl způsobený jen tím, že by se vědci mezi sebou nedokázali domluvit, ale i tím, že na debatu nedohlížel nikdo kompetentní například z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Současná podoba Pravidel českého pravopisu je z roku 1993. Existuje ještě několik jejích upravených a rozšířených verzí. Například nejnovější Akademická příručka českého jazyka z roku 2019, ve které však nejsou žádné zásadní změny. Jedná se hlavně o doplnění několika set hesel, primárně slov přejatých.

V *Pravidlech českého pravopisu*⁴ nenajdeme přímo řady vyjmenovaných slov tak, jak je známe z učebnic českého jazyka. Pravidla představují vlastně takový široký souhrn

---

³ HÁJKOVÁ, E. *Vyjmenovaná slova*, In. *Didaktické studie – Ročník 11*, č. 1. 2019. s. 85.

⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Pravidla českého pravopisu s graficky naznačeným dělením slov v pravopisném slovníku*. Praha: Fin publishing. 2009. s. 10-14

vyjmenovaných slov a slov příbuzných, ze kterých poté vznikají řady. Pro vytvoření představy příkládám přehled slov z již zmiňovaných pravidel.

*By – bý – **být** (bych, bys, by, bychom, byste, abych, abys, aby, ..., kdybych, kdybys, kdyby, kdybychom, kdybyste, ..., bytí, živobytí, byt, bytost, dobýt, dobyvatel, nabýt, nábytek, odbýt, odbyt, neodbytný, pozbyt, ubýt, úbytek, starobylý, bývat, bývalý, obývat, obyvatel, přebývat, přebytek, příbytek, zabývat se, zbývat, zbytek, bydlit, obydlí, bydliště, bydlo = příbytek nebo živobytí; **obyčej** – obyčejný; **bystřý** – bystrost, bystrina, Bystřice, bystře; **bylina** – býlí, býložravec, černobýl, zlatobýl; **kobyła** – kobyli, kobyłka, Kobylisy, Kobylnice; **býk** – býček, býčí, býkovec, Býkovice; **babyka**; Bydžov, Hrabyně, Přibyslav, Zbyněk, Bylany, Zbyšek, Zbyslav, Byšice, Byzhradec aj.*

*ly – lý – **slyšet** – slyšitelný, slýchat, nedoslýchat, neslýchaný; **mlýn** – mlynář, mlýnice; **blýskat se** – zablýsknout se, blýskavice, blýskavý, blyštět se; **polykat** – zalykat se; vzlykat – vzlyknout, vzlyk, vzlykot; **plynout** – uplynout, plyný, plynulý, rozplynout se, rozplývat se, splýnout, splývat, oplývat, vyplývat, plyn, plynový, plynárna, plynoměr, plynojem; **plývat**; **lýko** – lýčí, lýkovec, lýkožrout, lýčený (lýkový); **lysý** – lysina, lyska, Lysá; **lýtko**; **lyže** – lyžovat, lyžař; **pelyněk**; **slýnout**; **plyš**; **plytký**; **vlys** – vlysek, vlysový; Lysolaje, Volyně aj.*

*my – mý – **my**; **mýt** – mycí, myčka, umýt, umývat, umývadlo i umyvadlo, umývárna i umyvárna, pomýje, mýval, mýdlo, mydlit, mydlář, mydlina; **hmyz** – hmyzí, hmyzožravec; **myslit i myslet** – mysl, myšlenka, pomyslit i pomyslet, pomýšlet, přemýšlet, vymyslit i vymyslet, vymýšlet, výmysl, úmysl, usmyslit si i usmyslet si, smýšlení, smýšlenka, smysl, smyslný, nesmyslný, průmysl, myslivec, myslivna, Nezamysl, Přemysl, Křesomysl; **mýlit se** – mýlka, mylný omyl, zmýlená, neomylný; **myš** – myšák, myšina; **hlemýžď**; **mýto** – Mýto, mýtné; **mýtit** – mýtina, vymýtit, vymycovat; **mykat** – mykaný; **zamykat** – odmykat, nedomykat, vymykat se, přimykát se; **smýkat** – smyk smýčít, smýček, průsmyk; **dmýchat** – dmýchadlo i dmychadlo, rozdmýchat; **chmýří**; **nachomýtnout se** – ochomýtat se; mys; sumýš; Kamýk, Litomyšl, Myslov, Mysletín, Nezamyslice, Chomýž, aj.*

*py – pý – **pýcha** – pyšný, pyšnit se, zpychnout, pýchavka, pych, přepych; **pytel** – pytlovina, pytlák, pytlačit; **pysk** – ptakopysk, pyskatý; **netopýr** – netopýří; **slepýš**; **pyl** – opylovat, opylení; **kopyto** – kopýtko, sudokopytník; **klopýtat** – klopýtnout; **třpytit se** – třpyt, třpytivý, třpytka; **zpytovat** – jazykozpyt, nevyzpytatelný; **pykat** – odpykat; **pýr** – pýřavka; **pýří**; **pýřit se** – zapýřit se, čepýřit se; **pyl**; Pyšely, Spytihněv, Chropyně, Přepychy, Spytovice aj.*

*sy – sý – **syť** – sytost, dosyta, nasytit, nenasycený, přesytit; **syn** – synovec, zlosyn, synovský; **sýr** – syreček, syrovátka; **syrový** – syrovinka; **syrý** – syrový, vlhký; **sychravý**, **usychat i usýchat** – zasychat i zasýchat; **sýkora** – sýkořice; **sysel**; **sýček**; **syčet** – sykot, zasyčet, sykat; **sypat** – sypký, sýpka, sypek, nasypat, násyp, osypaný, osypky, zásyp; Bosyně, Syneč, Sychrov, Sýrovice, Synkov, Syslov, Sýčina aj.*

*vy – vý – **vy**; **vykat**; **vysoký** – vysočina, Vysočany, výšw, výška, výšina, povýšit, převyšovat, vyvýšit, vyvýšenina, zvýšit, Vyšehrad; **vydra** – vydří, vydrovka, Povydrí; **výr** = pták; **zvykat** – zvyk, zlozvyk, zvyknout, zvyklost, navýkat, navyknout, návyk, odvykat, odvyknout, uvyknout, obvyklý; **žvýkat** – přežvýkovat, přežvýkavec,*

žvýkačka, žvýkací; **výt** – zavýt; **výskat** – výskot, zavýsknout; **povyk** – povykovat; **vyžle**; **výheň**; **vyza** = ryba příbuzná jeseteru; **cavyky**; **kavyl** = bylina, tráva; *Vyškov, Výtoň, Povydrí, Vyžlovka aj.*

zy – zý – brzy; **jazyk** – jazyček, jazykozpyt, jazykověda, jazykový, dvojjazyčný, jazylka; **nazývat (se)** – vyzyvat, vyzyvavý, vzývat, ozývat se; *Ruzyně*

V dnešní době se podoba řad vyjmenovaných slov v učebnicích může drobně lišit. Někteří autoři si slova přidávají, jiní ubírají. Všichni ale musí vycházet z aktuální verze pravidel českého pravopisu.

1.3 Vyjmenovaná slova v RVP ZV⁵

Rámcový vzdělávací program (dále jen RVP) je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí, které jsou zastoupeny jedním nebo více vzdělávacími obory. Jednou ze vzdělávacích oblastí je i *Jazyk a jazyková komunikace* (viz pozn. pod čarou č. 5). Představuje zásadní pozici ve výchovně vzdělávacím procesu. Žáci zde rozvíjí a zdokonalují své komunikační schopnosti a dovednosti a učí se správnému vyjadřování. Tato oblast je tvořena třemi vzdělávacími obory – *Český jazyk a literatura*, *Cizí jazyk a Další cizí jazyk* (viz pozn. pod čarou č. 5).

V oboru Český jazyk a literatura se pak žáci věnují nejen jazykové stránce jako takové, ale prostřednictvím získaných dovedností se vzdělávají i v dalších oblastech a oborech. Čeština jako mateřský jazyk umožňuje žákům poznat a pochopit kulturní procesy, umět interpretovat různé pocity a názory lidí okolo, znát svou roli v dané komunikační situaci a v neposlední řadě také vytvářet efektivní komunikaci.

Vzdělávací obor Český jazyk a literatura je rozdělen na 3 části, které se vzájemně doplňují a prolínají. První z nich je *Komunikační a slohová výchova* (viz pozn. pod čarou č. 5), kde se žáci rozvíjí své vyjadřování, komunikaci, čtení s porozuměním, psaní a také rozhodování a vyvozování závěrů. Další část je *Jazyková výchova* (viz pozn. pod čarou č. 5), kde je hlavním cílem naučit žáky spisovné podobě jazyka. Žáci se zde opět zlepšují své vyjadřování, ale také logické myšlení, zobecňování, třídění informací a hledání podobností i odlišností. Ve třetí části, *Literární výchově* (viz pozn. pod čarou č. 5), žáci poznávají základní literární druhy, jejich znaky, strukturu a význam. Učí se formulovat vlastní názor,

---

⁵ Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/4983/> s. 16-24.

rozlišovat důležité informace od nedůležitých a také pravdivé od nepravdivých. Součástí Literární výchovy je i produkce vlastních textů a interpretace textů dalších autorů.

V RVP pro základní vzdělávání je první stupeň základní školy (dále jen ZŠ) rozdělen ještě na 2 období. První období zahrnuje 1. – 3. ročník ZŠ a 2. období 4. a 5. ročník ZŠ. Každé období obsahuje několik očekávaných výstupů, které by měli splnit všichni žáci.

Učivo vyjmenovaných slov, kterým se zabývá má diplomová práce, je zahrnuto již v prvním období v očekávaných výstupech. Konkrétně bod ČJL-3-2-08 *Žák odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování* (viz pozn. pod čarou č. 5). Další očekávaný výstup najdeme ve druhém období: ČJL-5-2-08 *Žák píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách* (viz pozn. pod čarou č. 5). Ke zvládnutí této problematiky je nutné, aby žák dobře zvládal i bod ČJL-5-2-02 *Žák rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku* (viz pozn. pod čarou č. 5).

Pokud se zaměříme na výstupy určené pro žáky s podpůrnými opatřeními: *Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření* (viz pozn. pod čarou č. 5), najdeme vyjmenovaná slova až na druhém stupni ZŠ, konkrétně ve výstupu ČJL-9-2-07p *Žák ovládá pravopis vyjmenovaných slov* (viz pozn. pod čarou č. 5).

2 Analýza učebnic českého jazyka

V této kapitole se budu věnovat vyjmenovaným slovům, jejich zpracování a zařazení v učebnicích českého jazyka. Díky prostudovanému RVP pro základní vzdělávání a předběžné analýze učebnic celkově vím, že se musím zaměřit na učebnice 3. ročníku, kde se dané učivo probírá. Budu se věnovat čtyřem nakladatelstvím, která jsou v dnešní době nejpopulárnější. Jde o učebnice od nakladatelství: Alter, SPN, Fraus a Nová škola – duhová řada.

Budu sledovat, jak jsou žákům řady vyjmenovaných slov představovány, na co navazují, zda se v učebnicích objevuje nějaká motivace, nebo jestli se žáci rovnou musí naučit řadu nazpaměť. Svou pozornost budu také upírat na druhy cvičení a úkolů, které žáci vyplňují a řeší. Protože to bude podstatná část analýzy učebnic, vkládám typologii cvičení.

2.1 Typologie cvičení dle Höflerové.⁶

Typy cvičení můžeme rozlišit hned několika způsoby, podle různých vnějších faktorů. Typy cvičení dělíme podle: úlohy ve vyučovacím procesu, obsahu, způsobu provedení, převahy poznávacího procesu, formy, nebo místa zpracování. Podrobněji vypíšu čtyři z nich, které budu používat nejčastěji.

Typy cvičení podle úlohy ve vyučovacím procesu:

poznávací

aplikační a prohlubovací

opakovací a kontrolní

Typy cvičení podle obsahu:

fónická

lexikálně-sémantická

slovotvorná

morfologická

---

⁶ HÖFLEROVÁ, E. *Didaktika češtiny pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava – pedagogická fakulta. 2004. s. 32-33

syntaktická

slohová

pravopisná

Typy cvičení podle způsobu provedení:

opisovací

přepisovací

doplňovací

obměňovací

substituční a transformační

modelová

problémová

diktáty

Typy cvičení podle převahy poznávacího procesu (myšlenkové operace):

analytická

syntetická

srovnávací

třídící

zobecňovací

2.2 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství Alter⁷

Na 140 stranách učebnice najdeme tato témata: párové souhlásky uvnitř slov, abeceda, stavba slova, vyjmenovaná slova, slova souznačná, podstatná jména, vlastní jména, slovesa, ostatní slovní druhy, souvětí a větu jednoduchou.

První setkání s vyjmenovanými slovy přichází po kapitole o stavbě slova. Řady vyjmenovaných slov jsou v této učebnici řazeny klasicky – B, L, M, P, S, V a Z. Neučí se je všechna najednou, ale po částech. Nejprve jsou řady vyjmenovaných slov po B a L, následuje krátká pauza, ve které si žáci připomínají slovní druh „podstatná jména“ a učí se jeho jmenné

---

⁷ DVORSKÝ, L. *Český jazyk 3*. Praha: Alter. 2014.

kategorie (pád, rod, číslo a životnost). Pokračují řady vyjmenovaných slov po M a P. Poté je vložena opět pauza ve formě opakování slovního druhu „slovesa“, kde žáci poznávají kategorie: osoba, číslo a čas, po nichž přichází na řadu vyjmenovaná slova po S, V a Z.

Struktura všech kapitol o vyjmenovaných slovech je velmi podobná, v podstatě stejná. Na začátku je vždy jedna strana, kde je představena celá řada vyjmenovaných slov, která je ilustrovaná. Každé slovo má svůj obrázek, což podporuje vizuální vnímání. Na další stránce najdeme kartičky, které je možné nakopírovat, vystříhat a využít k manipulaci. Na kartách jsou slova vyjmenovaná (ta jsou tučně) a slova příbuzná. Dále jsou vytvořené podkapitoly, které představují menší skupinu vyjmenovaných slov, na která se právě zaměřujeme (např. babyka, býk, kobyla; kopyto, klopýtat, třpytit se; pykat, pýřit se, pýr).

Následuje zhruba 10 cvičení. Žáci v nich pracují nejdříve s novými vyjmenovanými slovy, poté s vyjmenovanými slovy, které již znají, ale také tu najdeme cvičení na připomenutí dřívější látky – slova nadřazená a podřazená, mnohoznačná, souznačná; opakování podstatných jmen; samohlásky, souhlásky a jejich druhy; velká písmena aj. Na konci kapitoly obvykle bývá část zaměřená na komunikační a slohovou výchovu, kde se žáci seznamují s psaním různých slohových útvarů prostřednictvím několika cvičení. Je zde například dopis, blahopřání, popis, popis pracovního postupu, rozhovor a vypravování.

V této učebnici je i rozdělení cvičení poměrně jednoduché. Opakují se totiž dost pravidelně stejné typy. Ze začátku kapitoly jsou to vždy cvičení poznávací, analytická. Ke každému vyjmenovanému slovu je zde text, ve kterém je slovo alespoň jednou použito. Občas se objevují i slova příbuzná. Úkolem žáků je většinou práce s textem. Často jde o čtení s porozuměním, které s vyjmenovanými slovy kolikrát ani nesouvisí, někdy můžeme ale vidět i úkol k textu zaměřený na vyjmenovaná slova (například úkoly pod textem: *a) Řekněte, kam se při bouřce nesmíme schovat. Vysvětlete proč. b) Povězte, co všechno se může blýskat.*). Úvodních cvičeních podporujeme hlavně vizuální a akustické vnímání. Po práci s textem následují cvičení opisovací a přepisovací. Autoři zde poměrně často využívají stejného kořene slova, který obsahuje ypsilon a vytváří cvičení, kam žák vpisuje pouze vynechaný kořen (např. **-zýv-**: o _____ á se, vy _____ á se, na _____ á, ...), čímž cvičíme vjem motorický. Nejčastěji se v této učebnici setkáme s cvičením doplňovacím. Nejvíce doplňovacích cvičení je zaměřených na doplňování i, í/y, ý do tzv. děravého textu

(vynechaná místa ve slovních spojení či větách). V tomto případě sice rozvíjíme motorický vjem, ale pouze motorický vjem psaní ypsilonu či joty. Nikoliv motorický vjem celého slova. Občas žáci řeší i cvičení problémová, kdy do vět doplňují celá slova z nabídky, což už motorický vjem celého slova je. Na závěr každé kapitoly je připraven jeden až dva diktáty podle toho, co vše se v kapitole objevuje za pravopisné jevy. Někdy je to diktát pouze na vyjmenovaná slova, která byla předmětem kapitoly, jindy je to diktát třeba na velká písmena.

Když jsem tuto učebnici analyzovala, zaujaly mě samotné řady vyjmenovaných slov. Autor učebnice si je poměrně hodně upravil a zkrátil. Byla porušena rytmičná návaznost slov a jsou zde zařazena jen slova základová. Sice se to dá obhájit tím, že slova, která chybí, jsou příbuzná s jiným vyjmenovaným slovem, které v řadě je, ale žáci v dnešní době již nejsou schopni najít příbuznost mezi určitými slovy. Abyste věděli, jak moc jsou řady upravené, přiložím je sem. Rozdělení vyjmenovaných slov do skupin oddělených středníkem zobrazuje doporučené úseky k procvičování.

B – být; obyčej, bystrý, bylina; babyka, býk, kobyła

L – slyšet, mlýn, blýskat se; polykat, plynout, plýtvat; lýko, lýtko, lyže; vzlykat, lysý, plyš, pelyněk

M – my, mýt, myslit, mýlit se; hmyz, myš, hlemýžď; mýtit, zamykat, smýkat, chmýří; mýto; Litomyšl

P – pýcha, pytel, pysk; netopýr, slepýš, pyl; kopyto, klopýtat, třpytit se; pykat, pýřit se, pýr

S – sytý, syn, sýr; syrový, sychravý, usychat; sýkora, sysel, sýček; syčet, sypat

V – vy, vysoký, vydra, výr; zvykat, žvýkat, výt, výskat; povyk; předpony vy-, vý-

Z – brzy, jazyk, nazývat se

Myslím si, že v učebnici je celkově velmi málo cvičení. Přestože si samozřejmě uvědomuji, že k ní je ještě pracovní sešit, tak i jako základ, ze kterého bychom měli jako učitelé vycházet, mi to připadá opravdu málo. Pestrost cvičení je velmi nízká. Také zde postrádám jakékoliv opakování, ať už po jednotlivých řadách vyjmenovaných slov či po nějakých delších úsecích.

2.3 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství SPN⁸

V učebnici, která má celkem 216 stran jsou zahrnuta tato témata: tvary slov a slova příbuzná, souhlásky uvnitř slov (b/p, d/t, d'/t', v/f, z/s, ž/š, h/ch), řazení slov podle abecedy, písmena označující pravopisně obojetné souhlásky, slovní druhy, podstatná jména (rod, číslo a pád), slovesa (čas, osoba a číslo) a rozdíl mezi větou jednoduchou a souvětím.

V těchto učebnicích se úplně poprvé setkáváme s vyjmenovanými slovy ve 3. ročníku. Autoři navazují na znalost pravopisně tvrdých, měkkých a obojetných souhlásek z druhého ročníku. Obojetné souhlásky připomenou a hned na to už navazuje kapitola *Psaní by – bý, nebo bi – bí uvnitř slov*⁹. Následuje rámeček *Pamatujte si!* (viz pozn. pod čarou č. 8), ve kterém žáci objevují první řadu vyjmenovaných slov. Vyjmenovaná slova v učebnicích od nakladatelství SPN jsou uváděna v klasickém pořadí – B, L, M, P, S, V a Z. Oproti předchozímu nakladatelství zde nejsou vytvořené podkapitoly, ale celá řada vyjmenovaných slov se učí najednou. Mezi jednotlivé řady vyjmenovaných slov není vloženo žádné další učivo. Jediný okamžik, kdy si žáci na chvíli odpočinou od vyjmenovaných slov, jsou slohové úkoly, které jsou zařazeny vždy po 2-3 řadách vyjmenovaných slov (po B + L, M + P, S + V + Z). Ve stejné frekvenci je také zahrnuto opakování.

Všechny kapitoly v této učebnici mají opět velmi podobnou strukturu, což je samozřejmě pro žáka i učitele pozitivum. Vědí, co kde najdou a co od cvičení a úkolů mohou očekávat. Na začátku kapitoly vždy najdeme jako první rámeček s řadou vyjmenovaných slov, který je popsán již zmiňovaným příkazem *Pamatujte si!*. To je signál, že úplně první, co má dítě za úkol, je naučit se nazpaměť řadu slov, o kterých vlastně nic neví. Následuje text, ve kterém jsou vyjmenovaná slova použita. Vždy pod ním najdeme úkoly, které navádí právě k poznávání vyjmenovaných slov. Žáci mají za úkol hlavně text analyzovat a hledat souvislosti mezi slovy v něm (často se v textech objevují slova příbuzná – žák může pozorovat kořen slova, který se v nich vyskytuje). V těchto cvičeních procvičují hlavně vizuální vnímání.

---

⁸ HOŠNOVÁ, E. *Český jazyk pro základní školy 3*. Praha – SPN. 2014.

⁹ HOŠNOVÁ, E. *Český jazyk pro základní školy 3*. Praha – SPN. 2014. s. 74.

Po textu následuje několik dalších cvičení, na procvičení jedné konkrétní řady. Cvičení jsou většinou doplňovací, zase v tom nejčastějším formátu, doplňování i, í/y, ý do „děravého“ textu. Co bychom měli ocenit je to, že doplňovačky jsou často ve formě básniček, písniček, hádanek a říkanek, které žáky motivují. Ti je většinou znají ze své předešlé zkušenosti, například z mateřské školy či domova. Po několika specializovaných cvičeních pokračujeme zase cvičeními smíšenými, kde se stejně tak jako v předešlém nakladatelství míchají jak řady vyjmenovaných slov, tak i úplně jiné učivo. Najdeme zde například tato témata: spodoba znělosti; synonyma, antonyma, slova mnohoznačná; jednoduchou větu x souvětí apod. Typy cvičení se pořád opakují. Nejčastěji cvičení doplňovací (doplň i, í/y, ý, nebo celé slovo).

Ráda bych vyzdvihla, že v této učebnici autor sice primárně pracuje s doplňovacími cvičeními, ale nutí žáka využívat své poznatky a vědomosti velmi aktivně. Existuje totiž poměrně hodně slov, která se dají napsat s jotou i ypsilonem, a právě to autor zdůrazňuje v těchto cvičeních. Žák tedy musí posoudit, v jakém významu slovo je a poté se teprve rozhodnout, jaké slovo doplní (ukázka z cvičení: *slepýš – slepíš: _____ není had, ale ještěrka. _____ tu rozbitou misku?*¹⁰). Probíhá u něj nejprve vizuální vjem, kdy sleduje, co bude řešit. Pokud cvičení řeší společně se třídou, nejspíš ústně odůvodňuje zvolenou variantu pravopisu – tedy zapojuje i akustické vnímání. Dále pak vjem motorický, když doplňuje celé slovo. Na závěr proběhne mentální zdvih, kdy se všechny části vnímání spojí dohromady. V učebnici jsem našla i cvičení substituční (transformační). Sice bylo jen jedno, ale můžeme se jím inspirovat a podle jeho vzoru si sami vymyslet podobné úlohy. Cílem cvičení je žáka upozornit na rozdíl mezi dvěma variantami slova. Buď s jotou (bil), nebo s ypsilonem (byl). Žák má za úkol nahradit podtržené slovo slovem z nabídky (odbíjeli, bojovali, tlouklo). Občas v učebnici narazíme také na cvičení typu diktát.

V již zmiňovaném opakování se objevují typy cvičení, se kterými doposud žáci pracovali jen výjimečně. Sice zde narazíme zase na „doplňovačky“, ale nově se žáci setkávají například s cvičením syntetickým, kdy doplňují řadu vyjmenovaných slov tak, aby byla úplná. Najdeme zde i problémová cvičení, ve kterých je napsaný výrok *někde se náhodou*

---

¹⁰ HOŠNOVÁ, E. *Český jazyk pro základní školy 3*. Praha – SPN. 2014. s. 92.

*ocitnout*¹¹ a žáci musí vymyslet odpovídající výraz z vyjmenovaných slov (nachomýtnout se). Žák tedy propojuje vizuální vnímání a paměť, ve které musí najít chybějící slovo. Žáci se také učí rozeznávat tvary slov a slova příbuzná. I na tuto dovednost zde najdeme cvičení. Posledním cvičením v opakování bývá korektura, kde žák musí určit, jestli je text napsaný správně či nikoliv. Korektura bývá pro žáky nejsložitější, protože pomocí vizuálního vnímání a analýzy textu, musí najít chyby.

2.4 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství Fraus¹²

Na 136 stranách této učebnice jsou tato témata: psaní ú/ů, kořen a slova příbuzná, část předponová a příponová, druhy vět, vyjmenovaná slova, věta jednoduchá, souvětí, větné vzorce, slovní druhy, slovesa (osoba, číslo, čas), podstatná jména (pád, rod, číslo a životnost), ostatní slovní druhy.

Vyjmenovaná slova v této učebnici dost prakticky a logicky navazují na kapitolu o stavbě slova. Žáci se zde učí, co je to kořen a předponová a příponová část. Díky tomu mají lepší vhled do problematiky vyjmenovaných slov. Odhalí totiž mnohem snáze slova příbuzná, na rozdíl od žáků, kteří se učí dle nakladatelství SPN. Ti mají mezi těmito dvěma učivy několik dalších kapitol na úplně odlišné téma. Troufám si tedy říct, že tak složitou látku, jako je tvorba slov, stihnou částečně zapomenout. V učebnici od nakladatelství Fraus vás již na první pohled zaujmou názvy kapitol, které nejsou podle učiva, jako tomu bylo v předchozích nakladatelstvích, ale každá kapitola je zastřešena určitým motivačním tématem. Vyjmenovaná slova po Z jsou například kapitola *Hudební*¹³, vyjmenovaná slova po L je kapitola *Zubařská*¹⁴ a podobně. Vyjmenovaná slova se žáci v těchto učebnicích nezačínají učit od B, ale od Z. Tedy od těch nejjednodušších. Dále následují v tomto pořadí: L, B, M, P, S a na konec V. Mezi vyjmenovanými slovy po M a po P je úsek, který dopřává žákům chvilkový odpočinek od řad vyjmenovaných slov a vrací se k učivu druhého ročníku.

---

¹¹ HOŠNOVÁ, E. *Český jazyk pro základní školy 3*. Praha – SPN. 2014. s. 97.

¹² BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020.

¹³ BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020. s. 32.

¹⁴ BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020. s. 38.

Žáci zde opakují, co jsou slova příbuzná, synonyma, antonyma. Také se věnují jednoduchým větám a souvětím a v neposlední řadě i větným vzorcům. V závěru této kapitoly je opakování již probraných řad vyjmenovaných slov, na které navazují nové řady (P, S a V).

Ačkoliv má každá kapitola vlastní téma, svou strukturou si jsou opět velmi podobné. Oproti učebnicím z nakladatelství SPN zde vidím jako pozitivum to, že žáci nejprve pracují s textem na dané téma, ve kterém jsou již sice začleněna vyjmenovaná slova, ale žáci se s nimi setkávají pouze podvědomě. Zapojují pouze vizuální vnímání. V prvních čtyřech úkolech pracují s tématem jako takovým a procvičují čtení s porozuměním. V prvních, většinou čtyřech cvičeních, se jedná hlavně o analytická cvičení. Žáci zodpovídají otázky vztahující se k textu (*Jaký nástroj nosíme vždy při sobě? Jak o něj můžeme pečovat? Hraješ i ty na nějaký nástroj? Z kolika odstavců se skládá text? Najdi v úvodním textu slova příbuzná.*), (viz pozn. pod čarou č. 12). Hledají tedy v textu především odpovědi na otázky.

Následují první úkoly s vyjmenovanými slovy. V každé kapitole má žák nejdříve za úkol najít slova s ypsilonem po pravopisně obojetné souhlásce a vypsát je. Tím zjišťuje, kterou řadu vyjmenovaných slov se právě bude učit. Po tom, co žáci vypíší z textu slova s ypsilonem po pravopisně obojetné souhlásce v kořenu slova, autoři představují úplnou řadu vyjmenovaných slov. Od tohoto okamžiku je vždy po stranách učebnice seznam vyjmenovaných slov dané řady. Je dostatečně velký a ilustrovaný, což pomáhá k pochopení pravého významu slova s ypsilonem, které žáci zachycují prostřednictvím vizuálního vnímání. Zvláště užitečné je to právě v těch případech, kdy slovo existuje s jistou i ypsilonem.

Na dalších stránkách najdeme spoustu cvičení. Je jich opravdu o hodně, více než v předchozích učebnicích, což vidím jako velké pozitivum. Najdeme zde cvičení doplňovací, kdy žáci doplňují jen i, í/y, ý do „děravého textu“. Cvičení problémová (*Jaké znáš jazyky a jazyčky?*¹⁵ *Vylušti rébusy. Ve dvojici připravte krátké vypravování, v němž použijete slova s kořenem -zýv- i -zív-.*¹⁶), ve kterých žáci zapojují vizuální, sluchové i motorické vnímání s finálním mentálním zdvihem. Nezbytné je také aktivovat svou paměť a vybavit si v kterém

---

¹⁵ BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020. s.35.

¹⁶ BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020. s. 34.

případě se píše slovo s ypsilonem, a kdy s jistou. Nově se objevují cvičení poznávací, kde má žák za úkol pouze sledovat, co vidí. Zapojuje pouze vizuální vnímání. Ve většině případů jde o dvojice slov, kde se píše jota, ale může se psát i ypsilon (nazývat se, nazívat se, brzy, brzičko apod.). Skoro všechny kapitoly nejsou zaměřeny čistě na vyjmenovaná slova, ale po zhruba 10 až 15 cvičeních se orientujeme i na jiné učivo. V každé kapitole najdeme část, která je zaměřena buď na stylistiku, kde se žáci seznamují se základními slohovými útvary (popis, reklama, rozhovor, dopis, popis pracovního postupu), nebo na lexikologii (antonyma, synonyma, slova vícevýznamová, slova citově zabarvená). V některých kapitolách také najdeme syntax, kde zkoumáme rozdíly mezi větou jednoduchou a souvětím, objevujeme vztahy mezi větnými členy, a také tvoříme větné vzorce. V posledních 2 kapitolách věnovaných vyjmenovaným slovům, najdeme rovněž morfologii. Část těchto kapitol je totiž zaměřená na podstatná jména (určování jmenných kategorií a skloňování).

Na závěr každé kapitoly je připravený jeden až dva diktáty primárně na učivo, které bylo v kapitole probráno. Občas se objeví ale i předchozí učivo, čímž si vlastně žáci opakuji. Při diktátu žák získává motorický vjem. Je potřeba, aby žák tuto činnost dělal již v průběhu studia řady vyjmenovaných slov. Ne až na jejím konci!

2.5 Vyjmenovaná slova v učebnicích českého jazyka nakladatelství Nová škola – Duhová řada¹⁷

Tato učebnice obsahuje celkem 117 stran, na kterých najdeme: psaní u/ú/ů, psaní i/í, y/ý po pravopisně měkkých a tvrdých souhláskách, slova se skupinami dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě, psaní souhlásek uvnitř a na konci slova, slova protikladná, nadřazená, podřazená, souřadná, mnohoznačná, slova příbuzná, stavba slova, obojetné souhlásky, vyjmenovaná slova, slovní druhy, podstatná jména (rod, číslo a pád), slovesa (osoba, číslo, čas), věta jednoduchá a souvětí.

I v učebnicích od Nové školy navazují vyjmenovaná slova na opakování pravopisně obojetných souhlásek. Jsou probírána v klasickém pořadí B, L, M, P, S, V a na závěr Z. Vždy na konci jedné konkrétní řady je věnována strana učebnice opakování. V učebnicích od tohoto nakladatelství je mezi řadami vyjmenovaných slov pauza nejdelší. Po řadách B, L

---

¹⁷ DOLEŽALOVÁ, A. *Český jazyk 3*. NNS. 2015.

a M je souhrnné opakování, po kterém pokračuje učivo slovních druhů. Ty jsou nejdříve probrány všechny okrajově a následně se zaměřujeme na podstatná jména a jejich kategorie (rod, číslo, a pád), kterým se věnujeme podrobně. Po probrání slovních druhů žáci opět pokračují vyjmenovanými slovy. Následují řady P, S, V a Z. Na závěr najdeme souhrnné opakování všech čtyř řad vyjmenovaných slov. Je ale opravdu krátké. Kapitoly s vyjmenovanými slovy opět prolínají i slohové úkoly, v podobné míře jako u nakladatelství SPN. Jedná se hlavně o čtení s porozuměním, rozhovor, pozvánku a vyprávění podle obrázků.

Kapitoly s vyjmenovanými slovy jsou i zde strukturované velmi podobně. Na začátku každé řady vyjmenovaných slov máme ze všeho nejdřív výčet celé řady s úkolem, abychom si celou řadu zapamatovali. Opět je tedy jako první kladen důraz na pouhé memorování. Musím ale ocenit, že u každého vyjmenovaného slova je hned uvedena věta, ve které je slovo použito. Žák se tedy hned učí i význam slova, který je konkrétní podobou slova myšlený. Následují cvičení analytická a syntetická, kde žáci určují, které slovo v řadě chybí. Při takovém cvičení aktivují hlavně svou paměť, ale chybí propojení s dalšími kognitivními funkcemi. Pokud by žáci slova alespoň psali, zapojili by i motorické vnímání, což by pomohlo upevnění vědomostí. Zbytek kapitoly je členěn na podkapitoly, vždy podle toho, jak se berou vyjmenovaná slova ve skupinách. Souvisí to s rytmičným členěním řad vyjmenovaných slov (jedna podkapitola je *Příbytek, nábytek, dobytek*¹⁸, jiná *Hmyz, myš, hlemýžď*¹⁹ atd.). Na začátku podkapitoly jsou uvedena slova příbuzná (hmyz – hmyzí, hmyzožravec), doplněná ilustracemi, což opět napomáhá porozumění výrazu slova prostřednictvím vizuálního vnímání. Co se týká počtu cvičení, je jich v tomto nakladatelství beze sporu nejvíce ze všech. Jedná se primárně o cvičení doplňovací (*Doplň i, í / y, ý do slov, zdůvodni pravopis.*²⁰), kdy žáci zapojují pouze vizuální a akustické vnímání. Pokud bychom cvičení trochu upravili a psali celá slova místo pouhého doplnění joty či ypsilonu, došlo by i k zapojení motorického vnímání a mohl by tak nastat mentální zdvih. Dále v učebnici najdeme také cvičení přepisovací (Žáci mají za úkol doplnit věty. Například:

---

¹⁸ DOLEŽALOVÁ, A. *Český jazyk 3*. NNS. 2015. s. 35.

¹⁹ DOLEŽALOVÁ, A. *Český jazyk 3*. NNS. 2015. s. 49.

²⁰ DOLEŽALOVÁ, A. *Český jazyk 3*. NNS. 2015. s. 33.

Němci _____ *v Německu. Řekové* _____ *v Řecku.*²¹ Do všech vět doplňují jedno stejné slovo.) a opisovací (*Opiš některá jména měst, ve kterých se píše y.*²²). Cvičení problémová, kdy mají žáci z nabídky vybrat dané slovo a zařadit ho správně do vět. V závěrečných opakováních, která jsou vždy po celé řadě vyjmenovaných slov, najdeme typ cvičení, který v průběhu kapitol jinde není, a to diktát. Pokud budeme psát diktát ale častěji, mnohem víc tím žáci upevní své vědomosti a možná se z nich stanou i dovednosti. Budou totiž propojovat jak vizuální, tak i sluchové a motorické vnímání.

2.6 Shrnutí analýzy učebnic českého jazyka

Kdybych se teď měla stát učitelkou českého jazyka ve třetím ročníku základní školy a mým úkolem by bylo vybrat si učebnice, podle kterých budu vyučovat, určitě by to nebyly učebnice od nakladatelství Alter. Zásadní důvod, proč bych toto rozhodnutí učinila je ten, že řady vyjmenovaných slov jsou zde opravdu hodně zkrácené. Myslím si, že v dnešní době mají žáci opravdu velký problém vidět souvislost mezi slovem vyjmenovaným a příbuzným, zvláště v řadě vyjmenovaných slov po B. Mé myšlenky ztvrdzuje i fakt, že již v roce 1978 lingvisté argumentovali, že řada vyjmenovaných slov po B by měla obsahovat i deriváty slova být, právě z tohoto důvodu. Dalším faktorem ovlivňující mé rozhodnutí by bylo také to, že žáci v učivu vyjmenovaných slov nedělají nic jiného než cca 4 modely cvičení. Ačkoliv bych si tuto učebnici nevybrala, využila bych z ní alespoň diktáty, které jsou zde podle mě velmi dobře připravené. Mají odpovídající délku a obsahují vždy spoustu problémů, které žáci v určité kapitole řešili.

Ani učebnici od nakladatelství SPN bych si nevybrala. Když si ji vezmu do ruky a prolistuji, už na první pohled vidím, že je přehlcena textem. Nejsou zde skoro žádné obrázky, což by samo o sobě nevadilo, ale žáci kvůli tomu přicházejí o vizualizaci vyjmenovaných slov. Vyjmenovaná slova jsou samozřejmě někde v kapitolách vypsána, ale pokud by tam byly obrázky, žáci by tomu určitě věnovali více pozornosti. Také by si hned představili konkrétní věc pod daným slovem. Zvláště by to pak pomohlo u slov, která se mohou psát s jotou i ypsilonem. Další nevýhodu, této učebnice je využívání cvičení, která jsou v podstatě pořád

---

²¹ DOLEŽALOVÁ, A. *Český jazyk 3. NNS*. 2015. s. 34.

²² DOLEŽALOVÁ, A. *Český jazyk 3. NNS*. 2015. s. 36.

na jednom principu. Doplnovat, doplňovat a doplňovat. Žáci mají ve většině cvičení pouze doplňovat i, í/y, ý, popřípadě občas něco najít, podtrhnout, dopsat. Myslím si, že by učebnice měla obsahovat víc typů cvičení a střídat různé druhy činností, aby žáci mohli zapojovat co nejvíce smyslů a myšlenkových operací. Co bych v této učebnici vyzdvihla a rozhodně při své praxi využila je autorova pozornost, kterou věnuje psaní slov s jotou i ypsilonem. Jsou zde vytvořené rámečky, které na danou problematiku žáky upozorňují a připomínají, co které slovo znamená. Také jsou zde cvičení, kde žáci doplňují právě tato slova a podle významu věty se musí rozhodnout, kam co napíší.

Nyní se dostáváme ke dvěma nakladatelstvím, mezi kterými je už poměrně těžké si vybrat. Učebnice jak od nakladatelství Fraus, tak i nakladatelství Nová škola – duhová řada, se snaží řídit aktuálními trendy v pedagogice i v didaktice českého jazyka. Podle mého názoru je ale nakladatelství Fraus o malý krok dále. Přesvědčuje mě o tom právě samotný začátek každé kapitoly vyjmenovaných slov. Jako jediné ze zmiňovaných nakladatelství totiž nevychází z toho, že se žáci naučí řadu slov, se kterou poté pracují. V učebnici od nakladatelství Fraus žáci nejprve pracují s textem s vyjmenovanými slovy, a pak vlastně sami vyvozují, co se budou učit. Už to je ohromná motivace oproti jinde užívanému „nauč se nazpaměť“. O výběru nakladatelství Fraus mě ujišťuje také pestrost cvičení, která jsou v učebnici použita. Střídají se zde různé činnosti od čtení, psaní, vyprávění až po kreslení a řešení různých rébusů. Při těchto cvičeních se velmi často zapojuje vizuální, akustické i motorické vnímání, při kterém může vzniknout mentální zdvih. Ve chvíli, kdy žáci mají dostatek cvičení zaměřených na všechny tyto oblasti, dochází postupně k přeměňování pravopisné vědomosti na pravopisnou dovednost. Autoři kladou důraz také na kritické myšlení. Můžeme to pozorovat v úkolech, které jsou například zadávány takto: *Najdi slova, která do řádku nepatří.*²³ *Jsou v těchto dvojicích vět pravopisné chyby? Nebo je to správně?*²⁴ apod. Mnohem víc můžeme ale snahu o kritické myšlení pozorovat v učebnici jako celku. Je zde dáván velký důraz na práci s textem a jeho porozumění. Právě to si myslím, že v dnešní době žáci hodně potřebují, protože jinde už tuto dovednost příliš neprohlubují.

---

²³ BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020. s. 66.

²⁴ BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020. s. 46.

2.7 Pracovní sešit

Ačkoliv jsem se primárně zabývala analýzou učebnic, narazila jsem v knihovně na velmi zajímavý a poměrně nový třídičný pracovní sešit, který bych zde ráda zmínila. Jedná se o Vyjmenovaná slova od Jitky Rubínové²⁵. Pracovní sešity obsahují dost cvičení, která jinde nenajdete. Žáci mají za úkol např. roztřídit slova příbuzná ke slovům vyjmenovaným, vytvořit slova příbuzná pomocí předpon aj. Objevují se také úkoly týkající se tvarů slov a slov příbuzných. Pracovní sešity jsou doplněny obrázky, které ilustrují vyjmenovaná slova.

---

²⁵ RUBÍNOVÁ, J. *Vyjmenovaná slova*. Výukové programy s. r. o. – Býkev. 2016.

3.1 Tradiční způsob výuky vyjmenovaných slov

Myslím si, že nemusíme dělat ani průzkum, abychom zjistili, jakým způsobem vyučuje většina učitelů vyjmenovaná slova. Z dlouholeté tradice a z analýzy učebnic je totiž patrné, že se žáci musí nejdříve naučit řadu vyjmenovaných slov, která je východiskem pro další práci. Největším úskalím této metody je pouhá formálnost poznání. Žáci se naučí řadu slov, ale už ji neumí aplikovat. Vědí, že je ve vyjmenovaných slovech „lysý“, ale „lysina“ napíšou takto: „lisina“. U této metody je zásadní, aby žáci perfektně ovládali stavbu slova a jeho tvoření. Důležité je také, aby vyjmenovaným slovům rozuměli a znali jejich význam. Mezi nejčastější problémy a chyby při vyučování touto metodou patří, že si žák nezvládá zapamatovat řadu slov. Může se například stát, že pokud zapomene v řadě jedno slovo, tak v ní již nedokáže pokračovat. Poměrně řešená otázka mezi jazykovědci je, jestli jsou v řadách nutná všechna slova. Často se totiž stane, že žák sice ví, že určité slovo v řadě je, ale už netuší, co znamená, což je pro aplikaci také velmi důležité. Neznalost slov vede k tomu, že žák neodhalí slovo příbuzné, protože netuší, že spolu nějak souvisí. Dalším velmi podstatným problémem je způsob, jakým se vyjmenovaná slova upevňují. Žáci většinou řadu vyjmenovaných slov pouze říkají (jde tedy o procvičení verbální), popřípadě jen poslouchají (akustické vnímání). Je třeba, abychom pravopisné vědomosti posunuli na úroveň jazykových dovedností. K tomu je potřeba, abychom zapojovali vizuální, akustické i motorické vnímání zároveň. Spousta cvičení jak v učebnicích, tak i v pracovních sešitech a jiných materiálech je primárně „doplňování do děravých textů“, čímž si žáci ale v podstatě nic nezapamatují. Jde vlastně jen o mechanické doplňování i, í/y, ý do slov.

3.2 Metoda slovotvorných hnízd

Při čtení odborné literatury jsem narazila na článek z Didaktických studií zaměřený na problematiku vyjmenovaných slov od docentky Evy Hájkové³⁰. Zde jsem objevila pro mě novou, doposud neznámou, ale velmi zajímavou metodu vyučování vyjmenovaných slov. Jde o metodu Slovo tvorných hnízd, která vychází z práce s textem. V textech jsou zařazena vyjmenovaná slova a slova příbuzná. Žáci je vyhledávají a následně tvoří slovo tvorná hnízda. Jeden text = jedno slovo tvorné hnízdo. Každé hnízdo je tvořeno slovem zástupným-

---

³⁰ HÁJKOVÁ, E. *Vyjmenovaná slova*. In *Didaktické studie – Roč. 11, č. 1. 2019*. s. 81-91.

reprezentantem. Reprezentant je slovo, které si žáci budou v závěru řady vyjmenovaných slov pamatovat. Většinou jde o slovo vyjmenované, které známe z řad vyjmenovaných slov z učebnic či jiné slovo příbuzné, které si žáci sami zvolí. Grafickou podobu slovotvorného hnízda můžeme znázornit pomocí slovní mapy. V jejím středu je zmiňovaný reprezentant a okolo jsou slova příbuzná. Průběžně si žáci vytvářejí slovní mapy ze všech textů, ze kterých potom vzniká celá řada vyjmenovaných slov. Postup je tedy úplně opačný, než u tradiční metody výuky vyjmenovaných slov. Žáci touto metodou rozšiřují svoji slovní zásobu, ale hlavně se mnohem lépe učí příbuznost mezi slovy. Hledají mezi nimi vztahy a díky sémantické souvislosti rozhodují, zda jednotlivé lexémy patří do jednoho slovotvorného hnízda či nikoliv. Díky tomu, že jsou neustále nuceni pozorovat a porovnávat jednotlivé deriváty slov, jsou potom schopni samostatně nacházet i další lexémy, které lze zařadit do daného slovotvorného hnízda. V této metodě se klade velký důraz na to, aby učivo prošlo nejen hlavou a ústy, ale především také rukou. Jednotlivé aktivity a cvičení bychom tedy měli směřovat na rozvoj verbální (vizuální i sluchové) paměti a motorické paměti. Měli bychom se vyhýbat především „děravým“ textům a využívat primárně přepis celých slov. Jejich psaním totiž pravopisnou vědomost a dovednost spojujeme a upevňujeme mnohem lépe, než při samotném čtení či poslouchání.

3.3 Webinář docentky Evy Hájkové na téma Problematika pravopisu na 1. stupni ZŠ³¹

Webinář docentky Hájkové pro mě byl návodem, jak s metodou slovotvorných hnízd vlastně pracovat. Abych si ho nemusela pořád dokola pouštět, vypsala jsem z něj nejdůležitější věci, na které bychom neměli zapomínat.

Paní docentka Hájková na začátku vysvětluje, že je potřeba vytvářet pravopisné vědomosti. Ty tvoříme ve čtyřech fázích: pozorování pravopisného jevu, poučení, porozumění a kvalitní zapamatování. Ve chvíli, kdy tyto fáze žák projde, je potřeba přetvářet pravopisnou vědomost na pravopisnou dovednost.

Při přetváření pravopisné vědomosti na pravopisnou dovednost probíhá nejnáročnější fáze, kdy probíhají 4 procesy současně. Vizuelní vjem (žák pravopisný jev vidí), akustický vjem

---

³¹ Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PDrXWnZQG4E>

(žák odůvodňuje, proč to tak píše), motorický vjem (píše) a mentální zdvih (spojení poučení a doplnění, je založen na osvojeném pravidle). Mohou samozřejmě probíhat třeba jen 3 části, například když vypustíme akustický vjem. Pravopisná dovednost se ale v té chvíli již nebude utvářet tak kvalitně, jak chceme a potřebujeme.

Následně paní docentka upozorňuje na problém aktuální výuky českého jazyka, který nám vyvstal i z analýzy učebnic. V dnešní době je velmi moderní doplňovat pouze „děravé texty“. Sice v nich probíhá vizuální a akustický vjem, ale to je málo. I motorický vjem zde sice probíhá, ale ne z celého slova, což my potřebujeme, ale pouze z ypsilonu. Je tedy třeba, aby žák psal celé slovo.

Důležité je nepřeslechnout informaci o tom, že diktáty jsou třeba psát již v průběhu výuky. Často jsou totiž řazeny až na závěr celého učiva a jsou považovány za kontrolní diktáty. Měli bychom je ale využívat častěji právě kvůli motorickému vjemu, který je opravdu potřeba rozvíjet.

Následuje celá kapitola o vyjmenovaných slovech. Na jejím začátku lektorka popisuje, jak se vyjmenovaná slova učí do teď. Celý proces je založený na pamětném zvládnutí řady vyjmenovaných slov. Nejdříve objasňujeme jednotlivá slova a jejich význam, poté uvádíme slova příbuzná a na závěr procvičujeme. Nejčastěji opět v „děravých textech“.

Přichází chvíle, kdy se dostáváme k metodě slovotvorných hnízd. Je totiž důležité, aby žáci vnímali, jak pravopisné jevy ve slovech v textu fungují.

3.3.1 Jak by měla probíhat výuka metodou slovotvorných hnízd:

1.) Práce s textem – Měli bychom mít vytvořený „výchozí“ text, ve kterém bude zahrnuto slovo vyjmenované a několik slov k němu příbuzných. Text by měl být bez názvu.

- a) Text si přečteme.
- b) Ptáme se, jak žáci danému textu porozuměli.
- c) Žáci tvoří nadpis k textu (klíčové slovo/myšlenku textu).
- d) Připomeneme pravopisně tvrdé, měkké a obojetné souhlásky.

e) Ptáme se, zda v tomto textu není nápadně hodně nějaké pravopisně obojetné souhlásky, po které je napsané ypsilon.

2.) Tvorba slovní mapy.

a) Žáci mají velký papír/čtvrtku, na kterou doprostřed nakreslí velký obdélník. Ten nechají zatím prázdný a okolo něj vypíší všechna ta slova s pravopisně obojetnou souhláskou a ypsilonem po ní.

b) Na závěr si slova znovu přečtou a vymyslí „reprezentanta“ (slovo, které bude všechna slova okolo zastupovat a které si žáci budou pamatovat). Toho zapíší právě do obdélníku uprostřed čtvrtky.

c) Pokud v textu bylo málo slov příbuzných, nebo pokud víme, že jich ještě hodně existuje, můžeme žáky vyzvat, aby sami vymýšleli slova příbuzná a dopisovali je do slovní mapy.

3.) Cvičení.

a) Žák má za úkol ve stanoveném časovém limitu napsat co nejvíce slov z naší mapy.

b) Do vět dopište vhodná slova z naší mapy.

c) Můžeme zařadit i další cvičení na tvorbu textu. Např. Z předchozího cvičení si vyberte jednu větu a vymyslete na ni příběh.

d) Diktát. Pravidelně zařazujeme diktát, nejdříve jen slov příbuzných, poté ale i slov, ve kterých se píše ióta. Alespoň krátký diktát (např. 5 slov) bychom měli zařazovat každý den.

4.) Tímto způsobem pokračujeme i s **dalšími vyjmenovanými slovy**. Pod tabulí postupně ze slovních map **vytváříme řadu vyjmenovaných slov**, až dojdeme na její konec. Následně přichází **pamětné zvládnutí řady a opakování**. V opakování můžeme využít i „děravé texty“, ale jen pro připomenutí učiva. Aby žáci prokázali pravopisnou dovednost, je třeba, aby psali celá slova. Pouhým doplňováním i, í/y, ý ověříme opět jen pravopisnou vědomost.

V závěru přednášející upozorňuje na již dlouho řešené téma: vypuštění málo frekventovaných slov z řad vyjmenovaných slov. Nemuseli bychom je vypouštět úplně, ale třeba je přesunout do učiva na druhý stupeň ZŠ, aby s nimi žáci byli alespoň seznámeni, kdyby se s nimi někdy v životě setkali.

Doporučuje také začít řadou vyjmenovaných slov po Z, a to z toho důvodu, že se zde neobjevují slova příbuzná na rozdíl od vyjmenovaných slov po B.

3.4 Závěrem k metodám

Metoda slovotvorných hnízd mě natolik oslovila, že jsem se rozhodla věnovat ji praktickou část své diplomové práce. Ráda bych metodu vyzkoušela v praxi, zda opravdu funguje a pomáhá žákům lépe pochopit učivo vyjmenovaných slov.

Praktická část

4 Metodika výzkumu a cíle

Pro svou práci jsem zvolila kvalitativní výzkum, protože jsem se chtěla zaměřit na malou skupinu žáků, které se budu důkladně věnovat. Z mého pohledu je kvalitativní výzkum vhodný hlavně proto, že mám mnohem větší šanci pozorovat práci žáků, jejich uvažování nad daným tématem a jejich celkové pravopisné dovednosti.

4.1 Vymezení výzkumných otázek

Ve své diplomové práci jsem si stanovila jednu hlavní výzkumnou otázku a dvě podotázky.

Hlavní výzkumná otázka: Je možné vyjmenovaná slova vyučovat jiným způsobem než na základě pamětného učení?

Podotázky: Pokud ano, je jiná metoda vhodnější? V čem a proč?

4.2 Vymezení výzkumných cílů

Výzkumná část diplomové práce se zabývá metodami výuky vyjmenovaných slov v českém jazyce na základní škole. Cílem práce je najít co nejefektivnější metodu výuky vyjmenovaných slov. Dalším cílem je vytvořit k této metodě materiály, které následně využiji při výuce. Na závěr otestuji žáky mé výzkumné skupiny s žáky srovnávací skupiny a šetření vyhodnotím. Na základě výsledků svého šetření ověřím, zda nová metoda byla opravdu efektivnější.

4.3 Metody výzkumu

Využívám metodu akčního výzkumu, jehož principem je hledání cesty ke změně, kterou si žádá měnící se realita. V případě této diplomové práce je to konkrétně hledání lepšího způsobu výuky vyjmenovaných slov, protože v dnešní době mají žáci čím dál větší problémy s memorováním informací.

4.4 Vymezení výzkumného vzorku

Výzkum probíhal na Základní škole Ing. M. Plesingera-Božinova v Neratovicích ve 3. ročníku. Výzkumný vzorek představují dvě skupiny tvořené z žáků jedné třídy.

První skupina je skupina výzkumná, která se skládá celkem ze 6 žáků základní školy. S nimi se budu věnovat výuce vyjmenovaných slov metodou Slovo tvorných hnízd a na závěr je srovnám s druhou skupinou.

Druhá je skupina srovnávací, kterou tvoří zbytek třídy. V této skupině bude cca 21 žáků, kteří se učí vyjmenovaná slova tradičním způsobem. Jejich počet se během šetření může občas měnit vlivem různých vnějších podmínek (účast na sportovní akci školy, nemoc, přechod na online výuku apod.).

5 Charakteristika žáků výzkumné skupiny

Jak už jsem zmiňovala, výzkumná skupina je složena celkem ze 6 žáků třetí třídy. Dva z žáků jsou svými znalostmi průměrní, dva lepší a dva trochu slabší. U každého z nich se najdou ale silné i slabé stránky, proto vás s žáky seznámím trochu blíže.

5.1 Žákyně A

Tato žákyně patří mezi premianty třídy. Má úhledné písmo a ve svých poznámkách se velmi dobře vyzná. Z domova je vždy pečlivě připravena. Je velmi vzorná v plnění domácích úkolů, při práci v hodině či ohlášených písemných pracích. Skoro pořád se hlásí.

Mezi její slabší místa patří tempo plnění úkolů. Je velmi pomalá právě kvůli své preciznosti práce. Nyní je v období, kdy začíná přecházet do puberty a jsou dny, kdy se na práci moc nesoustředí a vnímá spíše okolí. Naštěstí takových dnů zatím není moc.

5.2 Žákyně B

Žákyně B patří také k těm lepším ve třídě. Látku, kterou právě probírají je schopna naučit se velmi rychle. Umí vysvětlit, proč úkol řeší právě takovým způsobem, který si zvolila a své řešení obhájí.

Její největší problém je rychlost a zbrkllost. Někdy chce být totiž až příliš rychle hotova. Udělá cvičení sice rychle, ale s několika chybami. Při opravě cvičení jí ale chyba okamžitě dojde a opraví se. Stejně tak je tomu i při ústním projevu. Rychle něco řekne a sotva to dopoví, už ví, že je to špatně a hned se opravuje.

5.3 Žák C

Tento žák patří mezi ty průměrné. Má velmi úhledné písmo a pečlivou úpravu. V hodinách se občas hlásí a snaží se alespoň trochu zapojit. Bývá ale poměrně dost nemocný, takže musí učivo často dohánět.

Občas mu trochu trvá, než něco pochopí, ale k poznání se skoro vždy dopracuje. Ačkoliv se někdy splete, většinou se dokáže opravit a najít místo, kde udělal chybu.

5.4 Žákyně D

Žákyně D je pečlivá. Jsou ale věci, kterým nerozumí, a déle jí trvá, než přijde na to, jak má být něco správně. Po delší době se dokáže v učivu zorientovat a látku pochopí. Její tempo je sice pomalejší, ale když už je ve fázi, že látce rozumí, málokdy udělá chybu.

Poslední dobou se dostává do stejného období jako žákyně A a nechává se hodně ovlivnit okolím. Na práci se poté ještě hůře soustředí než normálně, a kvůli tomu dělá i více chyb.

5.5 Žákyně E

Tato žákyně má snahu být pečlivá. Ke své práci přistupuje zodpovědně a úkoly se snaží vypracovat nejlépe jak umí. Ne vždy se jí to podaří.

Jsou věci, které ji trvají déle, než je pochopí. Rozhodně to ale neznamena, že by je nepochopila vůbec. Občas má problém najít souvislosti v učivu, které se zrovna probírá. V hodinách bývá méně aktivní a nenápadná. Pokud ji paní učitelka sama nevyvolá, přihlásí se jen tehdy, pokud stoprocentně ví, že má něco správně.

5.6 Žák F

Žák F patří k těm horším ve třídě. I přes jeho velkou snahu je spousta věcí, kterým nerozumí, a není schopen je pochopit. Učivo většinou zvládne především povrchně, ale složitější operace už nezvládá. Stejně jako žákyně E mu dělá problém hledat v učivu souvislosti.

Jeho obrovská výhoda je, že se nepřestává snažit, i když vidí svůj neúspěch. Stále se hlásí, pořád se chce zlepšovat, a i když udělá chybu ví, že se nic neděje a může pokračovat dál. Své chyby totiž považuje za něco, díky čemu se učí a posunuje dál. Pokud nějakou chybu udělá, hned si na ní vysvětlí, co bylo špatně, a bere to jako konkrétní příklad, jak aplikovat své vědomosti.

6 Tvorba textů k vyjmenovaným slovům

Abych mohla pracovat s metodou slovotvorných hnízd, musela jsem si vytvořit vlastní texty. Sice již je vydáno několik publikací, které pracují s texty k vyjmenovaným slovům, jako například *Vyjmenované příběhy* od Moniky Kudelové³², *Slovníček Vyjmenováček VY* od Jana Michala Mlezivy³³, nebo *Vyjmenované čtení o přírodě* také od J. M. Mlezivy³⁴, ale ani jedny texty z těchto knih nevyhovují požadavkům zmiňované metody. Je hned několik důvodů, proč si raději vytvořím texty vlastní. Většinou jsou texty příliš dlouhé. Často se také stává, že jeden text, nerovná se jedno vyjmenované slovo. Nenajdeme zde ani takové množství slov příbuzných, které bych v textech chtěla obsáhnout.

Vytvořila jsem texty pro řady vyjmenovaných slov po L, P, V a Z. Řady vyjmenovaných slov po B, M a S jsou zatím v pracovní verzi, kterou ale také přikládám. Názvy textů jsou primárně pro učitele. Ten může buď název textu ponechat, nebo umaže a žáci si pak vymýšlí vlastní názvy. Za názvem textu jsou uváděna vyjmenovaná slova, ke kterým se text vztahuje.

6.1 Vyjmenovaná slova po B (pracovní verze)

Dobyť hradu v Roudnici nad Labem (být)

Zdeněk ze Šternberka vlastnil od roku 1453 hrad v Roudnici nad Labem. Ten byl obléhán a roku 1468 opravdu dobyt. Hradu nabyl tehdejší král Jiří z Poděbrad, který postupně dobýval i další Šternberkův majetek. Ten ubýval velmi rychle a z šesti hradů mu nezůstal ani jeden. Roudnice vystřídala ještě několik majitelů a od konce 16. století zde pobýval již jen rod Lobkoviců.

Hledá se nový soused (bydlit)

Každý z nás má nějaké své bydliště. Někdo bydlí na sídlišti, někdo v rodinném domě a někdo jiný třeba v bytě. My bydlíme v panelovém domě a vedle nás je neobydlený byt. Jeho obyvatelé se nedávno odstěhovali a našli si jiné obydlí. Možná ale brzy přijde někdo, kdo by se vedle nás zabydlel a dělal nám zde společnost. Už teď se těším na nové sousedy. Snad budeme mít společné zájmy a seznámíme se trochu víc.

---

³² KUDELOVÁ, M. *Vyjmenované příběhy*. Thovt. 2020.

³³ MLEZIVA, M. J. *Slovníček Vyjmenováček VY*. Triton. 2018.

³⁴ MLEZIVA, M. J. *Vyjmenované čtení o přírodě*. Triton. 2011.

Kde můžu žít? (obyvatel)

Každý stát má své původní obyvatelstvo. Někde byli Keltové, jinde Eskymáci, nebo třeba indiáni. Obývali části států, které byly obyvatelné a dalo se v nich přežít. Pro obyvatele bylo důležité, aby na místech, kde žijí, byl zdroj vody a obživy. Ne všechna místa na zemi ale byla obyvatelná. Proto vznikaly obydlené a neobydlené oblasti.

Naše kamarádka Kačka (byt)

Kačka z 6. A bydlí s maminkou na ubytovně. Ačkoliv je to jen obyčejná ubytovna, je docela pěkná. Má čtyři patra a na každém z nich je 6 bytových jednotek. Nejsou sice veliké, ale pro dva lidi stačí. Většina z nich je obydlená, ale čas od času se stane, že se někdo odstěhuje a je vedle prázdný byt. Kačka říkala, že když už je to na ubytovně nebaví, sbalí se a jedou za babičkou a dědou, kteří mají na zahradě obytný vůz. Tam může s maminkou přespát a na chvíli si od sousedů odpočinout.

Lesní muž (příbytek)

Lesní muž je pán, který bydlí v lese a snaží se vyhnout kontaktu s městem. Má zde zařízení malý skromný příbytek, ve kterém má všechno, co k životu potřebuje. Většinu věcí má vyrobenou z různých přírodních materiálů, například postel, poličky nebo stůl. Snaží se vystačit si s přírodou a nezatěžovat les nějakými moderními technologiemi. Jí většinou to, co si sám najde nebo uloví a uvaří si na ohni.

Nový gauč (nábytek)

Nedávno jsme byli u babičky a domluvili jsme se s ní, že jí pořídíme nový nábytek, protože ten její je už hodně starý. Zašli jsme do obchodu s nábytkem a vybrali nový gauč a skříň. Také stůl jsme pořídili nový. S celým nákupem nám pomáhal jeden nábytkář, který má prodej tohoto zboží na starosti. Při výběru nám opravdu velmi pomohl a celý nákup zjednodušil.

Nový chov (dobytek)

Zemědělec Aleš se ve středu vydal na dobytčí trh. Chtěl si totiž už dlouho založit nový chov krav a potřeboval tedy nakoupit nějaký mladý a zdravý pár. Když přijel na trh, byl překvapený, kolik dobytka tam vůbec je. Byly tam krávy, ovce, kozy, prasata, ale dokonce i lamy. Nakonec si koupil dva páry krav a jeden pár koz. Snad se mu bude ve všem dařit.

Kouzelný prstýnek (obyčej)

V neděli jsem byla s tátou plavat v městském bazénu. Došli jsme si na tobogán, do vířivky, ale samozřejmě jsme si zaplavali i několik bazénů. Když jsme z bazénu odcházeli, táta mi dovolil koupit si v takovém kulatém automatu jedno vajíčko s překvapením. Byl tam fialový prstýnek. Myslela jsem si, že je to obyčejný prstýnek, ale ve chvíli, kdy jsem ho nasadila, zjistila jsem, že je neobyčejný. Začal měnit svou barvu a najednou se z něj stal zelený prstýnek. Neobyčejně rychle jsem si ho oblíbila a zatím ještě nesundala z ruky.

Matematika (bystrý)

Lukáš ve škole většinou moc pozor nedává, ale jakmile přijde na řadu hodina matematiky, tak zbystří. Ta ho totiž hodně baví a počítání mu ještě k tomu jde. Kdykoliv nám dá paní učitelka nějaký chyták nebo hádanku, on to hned odhalí a rozluští. Je totiž velmi bystrý. Někdy bych si přál, aby i mně šla matematika tak, jako jemu. Každý je však dobrý v něčem jiném a je pravda, že já jsem zase lepší v českém jazyce.

Nejsem býložravec, babi! (bylina)

Moje babička Anna je bylinkářka. Sbírá všechny možné bylinky, například čekanku, zlatobýl, mateřídoušku nebo černobýl a míchá z nich léčivé směsi na výrobu čajů a mastiček. Občas to s těmi bylinami ale přehání a dá je do všeho. Když u ní večeřím, častokrát se mi stane, že máme jen nějaký salát, který by se hodil spíš nějakému býložravci. Naštěstí se ale nebojím připomenout, že bych si dal i nějaké maso.

Kůň jako z pohádky (kobyly)

V Praze Kobylisích je na louce celý rok postavena pouť. Jsou tam kolotoče, autodrom, a dokonce i několik živých zvířat. Ta mě popravdě lákají ze všeho nejvíc. Už z dálky je slyšet kobylí řehání. V ohradě je několik koní a asi tři kobyly. Když tam přijdete, můžete si vybrat, na jakém zvířeti se projedete. Já nejraději jezdím na tom bílém, ten je totiž jako z pohádky.

Rozzuřený býk (býk)

Minulý týden jsem byla s rodiči v jednom italském baru. Mohli jsme si tam dát poctivé italské jídlo a pití a zkusit si jet na rozzuřeném býkovi. Samozřejmě, že jenom umělém, ale

i tak to bylo super. Byl tam jeden veliký, na kterém nevydrželo sedět ani několik dospělých a v druhém výběhu byl malý býček, na kterém si to mohli zkusit i mladší nebo slabší jedinci.

6.2 Vyjmenovaná slova po L

Děda neslyší (slyšet)

Jednoho dne dědeček vyslyšel mou prosbu a šli jsme na procházku. Procházeli jsme parkem a vtom jsem slyšela, jak někde zpívá ptáček. Ptala jsem se dědy, co by to mohlo být za ptáčka, ale děda tvrdil, že nic neslyší. Je pravda, že zpěv byl sotva slyšitelný, ale já ho opravdu slyšela. Když jsme šli dál, při každém zvuku jsem dědu skoro vyslyšela, jestli něco zaslechl. Bohužel skoro nic. Když jsem se doma svěřila mamince, řekla mi, že je její tatínek nedoslýchavý. Ptala jsem se, co to je ta nedoslýchavost a ona mi odpověděla, že to znamená, že zvuky, které jsou moc potichu, má problém uslyšet.

Starý mlýn (mlýn)

Nedaleko naší školy se nachází starý mlýn, kde kdysi dávno žili mlynář s mlynářkou. Mleli tam mouku, ale ne nějakým malým mlýnkem, jak by si někdo mohl myslet, ale součástí mlýna byla mlýnice, ve které byla spousta strojů. Ty stroje pohánělo velké mlýnské kolo. Pokud se teď do mlýna přijdete podívat, jako suvenýr si můžete odnést například typickou bílou mlynářskou čepici.

První dojem (blýskat se)

Když jsem šla na svůj první pracovní pohovor, chtěla jsem se pořádně blýsknout. Bylo pro mě totiž moc důležité udělat dobrý první dojem. Nastudovala jsem si spoustu chytrých věcí, ale také jsem se dobře oblékla. Svě oblečení jsem doplnila nablýskanými prstýnky. Vzala jsem si i své nejcennější hodinky a pořádně jsem je vyleštila, aby se hezky blyštěly. Pohovor dopadl dobře a já své vysněné místo dostala. Když jsem ale šla domů, cestou mě stihla pořádná blýskavice. Hromy burácely a blesky létaly všude kolem a já pospíchala, abych zmokla co nejméně.

Polykač ohňů (polykat)

Přijela k nám pout'. Přes den byly otevřené kolotoče a atrakce a na večer se chystala velká show. Měl zde vystoupit polykač ohně, na kterého jsem se velmi těšil. Vždycky mě fascinovalo, jak může někdo spolknout oheň a nic se mu nestane. A co kdyby se třeba zalykal? Je zde někdo, kdo mu pomůže? Na představení jsem byl celý napnutý a pozoroval každý jeho pohyb. Čekal jsem, jestli se mu to povede. Polykání ohně mu šlo velmi dobře. No a ten tanec, co u toho předváděl? To byla paráda!

Plynař Béd'a (plyn)

Ahoj. Jsem Béda a mé povolání je plynař. Pracuji v plynárně a má práce je velice náročná. Musím hlídat plynové vedení, kudy vede plyn od velkého plynovodu až do vašich domácností. Protože ale nespoteřebujete všechno, plyn, který nám zbude, uskladňujeme v plynojemu, což je taková obrovská nádoba. Plyn, který od nás odebíráte, používáte například v plynovém sporáku, nebo topení. Abych zjistil, kolik plynu jste od nás vzali, jednou za čas vám přijdu zkontrolovat plynoměr. Ten je v té budce před vaším domem.

Plavání (plynout)

Dneska na hodině plavání jsme se učili novou plaveckou dovednost – splývání. Nejdřív nám paní trenérka vysvětlila, co to znamená. Musíme prý ležet na hladině, nehýbat se a zároveň se nepotopit. Několikrát jsme to zkoušeli a začalo mě to hrozně bavit. Dělal jsem ze sebe mrtvolu a splýval s hladinou. Z určitého úhlu pohledu jsem skoro nebyl vidět. Celá hodina plynula hrozně rychle, a než jsem se nadál, skončila. Po zbytek dne jsem přímo oplýval radostí a těšil se na další trénink. V noci se mi o tom dokonce zdálo a celou snídani jsem se nad tím rozplýval.

Prosíme neplýtvat! (plýtvat)

Vždycky, když se jdu sprchovat, maminka mi připomíná, abych nepouštěla moc vody a použila jí jen tolik, kolik opravdu potřebuji. Nemá totiž ráda plýtvání. Sama ale občas plýtvá, ani si to neuvědomuje. Když jsem včera viděla, kolik si dává šamponu, to jsem

se nestačila divit. Takové množství by stačilo pro celou rodinu nejmín na dva dny. Tímhle tempem ho za chvíli celý vyplývá.

Zapomenutý plyšák (vzlykat)

Přišla jsem domů a první, co jsem slyšela, byl hlasitý vzlykot. V pokoji byl už můj bráška, a tak jsem za ním honem utíkala. Snažila jsem se utišit jeho vzlykání, ale moc to nešlo. Za chvíli se ale trochu uklidnil a pomalu mi pověděl, co se stalo. Mezi větami byly ještě slyšet vzlyky, ale nakonec jsem se dozvěděla, že zapomněl ve škole svého oblíbeného plyšáka. Slíbila jsem mu, že tam spolu zítra dojdeme a vyzvedneme ho.

Kůň (lysý)

Mé oblíbené zvíře je kůň. Líbí se mi, že je veliký a že se na něm mohu vozit. Moc ráda ho krmím a hladím. Nejráději ho ale hladím po jeho lysince, kterou má na hlavě. Není to ale jenom kůň, kdo má lysinku. Známe i vodního ptáka, který vypadá trochu jako kachna, a ten se tak dokonce označuje jako lyska černá. Lysinou má ale třeba i můj táta. Když trochu zestárá, tak mu vypadaly vlasy a teď se o něm říká, že je lysý.

Natažený sval (lýtko)

Už se vám někdy stalo, že jste si natáhli lýtkový sval? To je hrozná bolest! Lýtko je zadní část dolní končetiny od kolene ke kotníku, a právě zde najdeme lýtkový sval. Můžeme ho ale i normálně cítit například při chození či běhání.

Rozvaděč živin (lýko)

Lýko je vrstva uvnitř rostliny, která v ní dokáže rozvádět živiny. Někdy se mu také říká lýčí. Vyrábí se z něj třeba lýčený provaz, který je pevnější než klasický. Lýkový motouz (tenký provázek) můžeme často vidět např. v dekoracích. Lýčí můžeme najít nejčastěji ve stromech pod jejich kůrou. Pro stromy je velmi nebezpečný brouk, který se nazývá lýkožrout. Ten z kmene vyžírá živiny a strom následně usychá.

Hurá na svah! (lyže)

Terezka: „Koukej mami, na sjezdovce je spousta lyžařů a lyžařek. Moc ráda bych si šla taky zalyžovat, půjdeme prosím?“

Maminka: „Půjdeme. Lyžovat sice už umíš docela dobře, ale určitě si i tak vezmi lyžařskou helmu.“

Terezka: „Dobře. A vezmeme i brášku? Třeba by se mu to lyžování taky mohlo líbit.“

Léčivý zázrak (pelyněk)

Minulý týden jsem byla hodně nemocná. Ležela jsem v posteli a pila různé čaje. Moje babička ale nelenila a rozhodla se, že půjde natrhat pelyněk a uvaří mi z něj čaj. Nejdřív jsem ohrnovala nos, ale nakonec to byl právě ten pelyňkový čaj, co mi nejvíc pomohl.

Brumla (plyš)

Plyš je takový příjemný, heboučkový a jemný materiál, ze kterého jsou vyrobeny různá zvířátka a hračky. Mezi mé nejoblíbenější patří plyšový medvídek, kterému říkám Brumla. A co vy? Máte doma také nějakou svou oblíbenou plyšovou hračku?

6.3 Vyjmenovaná slova po M (pracovní verze)

Jednou zapomeneš hlavu! (my)

Jsem hrozně zapomnětlivá. Pořád se ptám spolužáků, jestli mi mohou něco půjčit, protože jsem to nechala doma. Minulý týden za mnou už přišly dvě spolužačky a říkaly: „My ti už nechceme nic půjčovat, ty nám to furt bereš a my potom také nemáme, jak pracovat.“. Uvědomila jsem si tím, že to s tím zapomínáním už opravdu asi přeháním. I máma doma mi občas řekne, že jednou zapomenou hlavu. Budu se s tím do budoucna snažit něco dělat.

Nové SUV (mýt)

Můj táta pořád sní o novém autě. Chtěl by mít velké SUV, do kterého by se vešla celá naše rodina a spousta věcí, které s sebou poveze třeba na dovolenou. Vzorně by se o něj staral, luxoval ho jednou měsíčně a myl v myčce jednou týdně. Umyté a vyčištěné auto

by zaparkoval v garáži, aby na něj nepadala špína a aby bylo v teple. Přál by si, aby mělo bílou barvu, protože by v něm nebylo v létě příliš teplo a bylo by vidět, jak se o něj hezky stará.

Myslivecký bál (myslit)

V myslivně se má příští týden konat myslivecký bál. Myslivci Aleš a Přemysl přemýšlejí, co by mohli dát do tomboly. Určitě nějakou zvěřinu, ale kolik jí uloví? Aleš namyšleně říká: „Já ulovím alespoň dva zajíce, lišku a bažanta.“. Přemysl si myslí, že uloví možná dva zajíce. Dál také koupí pár červených vín a spoustu nesmyslných drobných cen.

Skautský výlet (mýlit se)

V sobotu jsme byli se skauty na výletě a já jsem nás měl vést podle mapy. Nikdo mě nekontroloval a my jsme šli dál a dál. Ušli jsme skoro 2 km a až potom nám došlo, že jdeme asi úplně špatně. Měli jsme totiž už dávno být u odbočky na zřícenině hradu. Omlouval jsem se, že jsem se zmýlil, ale náš vedoucí prohlásil, že nikdo není neomylný a že je to i jeho chyba, když mě nekontroloval. Naštěstí to bylo poprvé a naposledy, co jsem se ten den mýlil, a my jsme v pořádku došli do cíle.

Masožravá rostlina (hmyz)

Maminka mi dnes přinesla z botanické zahrady nový kousek do mé sbírky. Dostala jsem masožravku, která se živí pouze hmyzí potravou. Sní všelijaké mouchy, komáry, mušky a podobný malý hmyz. Pokud je přejedená, nechá své listy zavřené a otevře je až tehdy, když má hlad. Nejenom květiny ale mohou být hmyzožravé. Jsou to i všelijací živočichové. Například krtek, ježek, rejsek či chameleon.

Myšák Stuart Little (myš)

Má oblíbená filmová postavička je myšák Stuart Little. Je to malá myšička, která žije v lidské rodině. Jeho nejlepší kamarád je mladý chlapec George, se kterým bydlí. Ten si ho velmi často bere na ruku a povídá si s ním. Snaží se mu pomoci přežít všechny nástrahy, které jsou pro myši opravdu nebezpečné. Ve filmu je nebezpečných situací sice dost, ale myšák se naštěstí vždycky zachrání.

Hlemýždí závody (hlemýžd')

Má kamarádka Lenka má doma plže (šneky). Nejsou to ale jen tak obyčejní hlemýždi zahradní, které známe ze zahrádek. Tihle jsou obrovští. Jsou to příslušníci druhu oblovka žravá a jejich ulita může být až 20 cm veliká. Občas když jsem u Lenky, postavíme jim na zahradě dráhu a pořádáme hlemýždí závody. Závodí jak velké oblovky, tak i malí hlemýždi, co se potulují po zahradě. Občas se stane, že to dokonce ti hlemýždi vyhrají.

Kůrovec (mýtít)

Včera k nám přijeli myslivci a řekli nám, že náš les, který máme nedaleko Vysokého Mýta, napadl kůrovec. To je malý škůdce, který napadá a ničí stromy. Abychom se ho zbavili, musíme náš les vymýtít. Hned o víkendu jsme se celá rodina rozhodli jet do lesa, že ho tedy vykácíme a kůrovce se zbavíme. Když jsme přišli, viděli jsme, že náš les nebyl jediný, který kůrovec napadl, protože i lesy okolo byly vymýcené. Na mýtinu, která po našem lese vznikla, jsme vysázeli nové stromky a doufáme, že nám dobře porostou.

Nekonečné zamykání (zamykat)

Když jsem včera odcházela z domu do školy, šla jsem jako poslední a musela jsem zamknout. Zamkla jsem všechny dveře a uvědomila jsem si, že jsem si zapomněla tašku s cvičebním úborem na hodinu tělesné výchovy. Všechny zámky jsem musela znovu odemykat, dojít si pro cvičební úbor a zase vše pozamykat. Když zamykám, vždycky se bojím, jestli je opravdu zamčeno, a tak zkouším zatáhnout za kliku. Vše bylo v pořádku a já mohla jít konečně do školy.

Housle a viola (smýkat)

Eliška hraje na dva smyčcové nástroje. Nejdřív hrála na housle a poté začala hrát i na violu. Ta je o trochu větší. U obou nástrojů je potřeba, aby Eliška pečlivě smýkala smyčcem po strunách a pohybovala prsty po pražci podle předepsaných not. Když smýkne nebo sáhne jen o kousíček jinam, než má, je to hned slyšet. Hra na smyčcové nástroje je celkově velmi těžká dovednost.

Kovárna (dmýchat)

Na naší chalupě máme souseda, který vlastní starou kovářskou dílnu. Jeho dědeček byl totiž kovářem a náš soused se od něj spoustu věcí naučil. Základní věc, kterou musel umět, bylo

rozdmýchat oheň. Aby to nemusel dělat ústy, bylo v kovárně dmychadlo. Takový velký vak, který když se stlačil, tak foukl vzduch do ohně. Kováři tak nenamáhali svá ústa, ale ruce. Dále pak v ohni nahřívali kusy železa a tvarovali z nich to, co právě potřebovali.

Pampelišky (chmýří)

Miluji období pampelišek. Když jsou všechny rozkvetlé a mají žluté květy, pleteme z nich s maminkou věnečky a posíláme je po vodě. Ve chvíli, kdy pampelišky odkvetou, změní se jejich krásný žlutý květ na bílé chmýří. Takové pampelišky potom s kamarády trháme a foukáme chmýří buď po sobě nebo jen tak do vzduchu a pozorujeme, kam až dolétne. Je to velká legrace, jen vyčesávání chmýří z vlasů je někdy dost náročné.

Propagace (nachomýtnout se)

Když jsem šel v pondělí ze školy, nachomýtl jsem se u propagační akce jedné politické strany. Vypadalo to, že tam něco rozdávají. Chvilí jsem se tam tedy ochomýtal a čekal, jestli něco nedostanu. Neuběhlo ani pět minut a přišel ke mně pán s balónkem, letáčkem a bagetou, ať si to vezmu a předám doma rodičům. Protože tam byla spousta lidí, kteří si ty věci brali, nebránil jsem se a vzal si to. Bagetu jsem snědl a letáček s balonkem donesl až domů.

Rodiště Bedřicha Smetany (Litomyšl)

Litomyšl je město ve východních Čechách. Na jeho okraji najdeme krásný renesanční zámek, který je od roku 1999 zapsán na seznamu Světového dědictví UNESCO. Litomyšlský zámek je známý hlavně díky hudebnímu skladateli Bedřichu Smetanovi, který se zde narodil. Můžete navštívit jeho rodný dům nebo například hudební festival Smetanova Litomyšl, který se na zámku od roku 1949 pořádá právě na jeho počest.

6.4 Vyjmenovaná slova po P

Houbaři (pýcha)

Když jsme byli posledně se skauty na houbách, neměli jsme moc velké štěstí. Našli jsme jen pár pýchavek, a to pro nás byl ještě úspěch. Jediný Jonáš našel něco jiného. Podařilo se mu objevit jedno místo pod smrkem, kde rostlo celkem 7 pravých hřibů. Byl na sebe tak hrdý, že úplně zpychl. Pořád se jen vytahoval, jak je šikovný. Byl až tak pyšný, že po zbytek procházky šel sám. Báł se totiž, že kdyby našel něco dalšího, už by to nemusel být jen jeho

„úlovek“. Nakonec jsme ale stejně všichni došli do klubovny, kde jsme si společně udělali ze všech hub omelety. Říkali jsme si, že je škoda, že někdo z nás nenašel lanýž. To je totiž velmi vzácná houba a jedí ji většinou jen lidé, kteří si žijí v opravdovém přepychu.

Pytlák Josef (pytel)

Všichni víme, že se po okolí potuluje pan Josef, který se živí pytláctvím. Pytlačit ho kdysi naučil jeho tatínek. Loví zvířata, která pak sám jí, nebo prodává. Pytlačení samozřejmě ale není dobré a nesmí se to. Proto většinou chodí na lov v noci, aby ho nikdo neviděl. Bere si s sebou vždycky velký starý pytel, ve kterém si odnáší svou kořist. Ten pytel je vyrobený z pytloviny, pevné látky, aby unesla pořádně těžké věci. Nějaký pytlíček by přece nestačil.

Ptakopysk (pysk)

Ptakopysk podivný je malý vodní tvor. Když se na něj podíváte, zjistíte, že podivný opravdu je. Část těla, která je na něm nejnapadnější, je bezpochyby jeho zobák, který vypadá, jako kdyby na něj někdo šlápl. Své jméno má také kvůli němu. Slovo pysk je totiž synonymem pro ret. A protože je jeho zobák velmi podobný například zobáku kachny, tak je to PTAKOpysk.

Netopýr

Netopýr je malinký živočich. Má blanitá křídla a hlavičku s velkýma ušima. Žije především v jeskyních, kde je tma a chlad. Je známý tím, že spí hlavou dolů. Protože létá hlavně ve tmě, je vybaven speciálním radarem, který využívá pro orientaci v prostoru. Vysílá neviditelné vlny, které se odráží od stěn a on díky tomu ví, jak je daleko. Netopýry nenajdeme jen u nás, ale i jinde ve světě. Například v Jižní Americe je druh tropického netopýra, který se jmenuje

upír obecný. Ten se živí výhradně krví jiných živočichů, stejně tak, jako filmové postavy upírů.

Slepýš

Ačkoliv se zdá, že je to had, není to pravda. Slepýš je ve skutečnosti beznohá ještěrka. Můžeme ho najít na různých pasekách a loukách i u nás v České republice. Svě jméno má proto, že si lidé dřív mysleli, že je slepý. Má totiž oční víčka, která když umře, zavře. Vypadá to tedy potom tak, že opravdu nevidí.

O včelách (pyl)

Včely jsou nejvýznamnějšími opylovači na planetě. Celý život vlastně jen opylují květiny. Co to ale znamená? Létají z květu na květ a sbírají na něm pyl. To je takový jemný prášek. Vždy když něco nasbírají, letí to odnést k sobě do úlu a pak zase zpět. Nedělají to jen kvůli tomu, aby vytvořily med, ale také tím pro sebe získávají živiny. Nesmíme zapomenout ani na to, že tím pomáhají květinám, aby se rozmnožovaly.

Kdo má jaké kopýtko? (kopyto)

Všichni určitě známe jednu pohádkovou postavičku, která má kopyto. Můžeme ji vidět, ale i na ulici, když v prosinci podle tradice chodí čert a Mikuláš s andělem. Nejen čerti mají kopyta. I mezi zvířaty najdeme některá, která tak mají prsty zakončené. Ta kopyta mohou být rozdělena na jednu, nebo více částí. Podle toho se potom zvířata liší na sudokopytníky a lichokopytníky. Sudokopytníci mají kopyto rozdělené na sudý počet částí (například hroch – 4, žirafa – 2) a lichokopytníci na lichý počet částí (například kůň – 1, zebra – 1).

Cesta k babičce (klopýtat)

Včera mě napadlo, že se po škole stavím u babičky. Vzala jsem to cestou přes les. Byla tam ale spousta napadaných větví. Šla jsem velmi klopýtavým krokem. Každou chvíli jsem o něco zakopla, div jsem neupadla. Klopýtala jsem takhle skoro celou cestu. Zazvonila jsem

u babičky a byla jsem ráda, že už to mám za sebou. Neminulo mě ale poslední klopýtnutí těsně před dveřmi do domu, když se mi pod nohama zamotal babiččin Punt'a.

Dárek (třpytit se)

Včera jsem šel s tatínkem do zlatnictví pro nějaký hezký prstýnek. Když jsme tam přišli, úplně nás oslnil třpyt, který tam všude byl. Vybral jsem jeden prsten s červeným kamenem. Když jsem ho vzal do ruky, úplně se zatřpytil. Navíc měl cedulku 50% sleva, tak jsem si říkal, že by se to mohlo o to víc líbit i tátovi. Ten si ho vzal do ruky, pořádně se na něj podíval a řekl „není všechno zlato, co se třpytí“. Vůbec jsem ho nechápal, ten prstýnek byl ze zlata. Nakonec jsme vybrali jiný. Venku před obchodem mi potom vysvětlil, že úchytky, které držely ten kámen, byly špatně udělané a cena i se slevou moc vysoká. Znamenalo to tedy, že i když něco na první pohled vypadá dobře, nemusí to tak ve skutečnosti být. Na cestě domů jsme šli kolem rybářských potřeb a tam byla ve výloze třpytka. To je taková rybička, která se dává místo žížaly na prut a chytá se na ni. Byla tak třpytivá, že jí ryby pod vodou musí hned vidět.

Loupež?! (zpytovat)

Včera jsem byla u maminky v práci a najednou přišel nějaký pán, který zkoumá jazyky (jako třeba češtinu, angličtinu a podobně). Jeho povolání se prý jmenuje jazykozpytec. Prý ale nemusím zkoumat jen jazyky, ale existuje třeba i přírodozpyt, tam zase lidé zkoumají přírodu. Když ten pán odcházel, zapomněl na stole tužku, ale mně se tak moc líbila, že jsem mu o tom neřekla, abych si ji pak mohla nechat. Doma mě to ale trochu mrzelo a začala jsem zpytovat svědomí, jak jsem se to vlastně špatně zachovala. Někdy je to opravdu nevyzpytatelné, co člověka napadne, a pak toho třeba i lituje.

Přepadení benzinové pumpy (pykat)

Dneska ve zprávách ukazovali, jak policisté odvádějí v poutech pána, co přepadl benzinovou pumpu. Oni ho prý pak dál převezou do vězení, kde si bude muset odpykat svůj trest. Každý člověk by měl nést zodpovědnost za své činy a pokud provede něco špatného, měl by za to pykat.

Všude samý plevel (pýr)

Maminka dnes šla na zahrádku, že ji po dlouhé zimě trochu pročistí. Vytrhá plevel, zasadí nové květiny a zahrádka bude zase krásná. Když jsem jí pomáhala vynášet kyblík, říkala, že je tam hrozně moc pýru. Nevěděla jsem ale, co to znamená. Maminka mi vysvětlila, že pýr se říká plevelu – té trávě, kterou na zahrádce nechceme. Bohužel je to vlastně to, čeho tam roste nejvíc.

Oslava narozenin (pýřit se)

Když jsem dneska přišla do školy, na lavici jsem našla dopis. Byl hezky zalepený a na jeho přední straně bylo obrovské srdce. Otevřela jsem ho. Měla jsem tam pozvánku od kamaráda na jeho oslavu narozenin. Byla jsem tak moc ráda, až jsem se zapýřila. Celá jsem zrudla a usmívala se. Doufám jen, že si toho nikdo nevšiml.

Oskar (čepýřit se)

Oskar je můj papoušek, kterého mám doma v kleci. Občas ho pustím po bytě, on se proletí a protáhne svá křídla. Potom si někde sedne a začne probírat své peří, čepýří se, aby byl hodně načechráný. Celý načepýřený pak pomalu odkráčí do své klece a tam se vystavuje. Většinou, když ho dáme na balkon vedle sousedovic andulky, na sebe začnou pokřikovat, až jsou pak oba úplně rozčepýření.

6.5 Vyjmenovaná slova po S (pracovní verze)

Matyáš (syn)

V prvouce jsme se právě učili příbuzenské vztahy v rodině. Dozvěděl jsem se, že máma mého táty je moje babička. Také že syn mé sestry je můj synovec. Jako jeden z mála lidí ve třídě mám to štěstí a už synovce mám. Má sestra je totiž o hodně starší a už má miminko. Jmenuje se Matyáš a je moc roztomilý. Doufám, že z něj nevyroste nějaký zlosyn a že bude pořád tak hodný, jako je teď.

Jídlo na táboře (syty)

Už od útlého věku jezdím každý rok na tábor a pořád je to stejné. Na táboře se vždy seběhnou všechny děti na jídlo, jako kdyby týden nejedly. Zdá se, že jsou nenasytné a snědly by snad úplně všechno, co najdou. Naštěstí je to ale po pár chlebech přejde a už nemůžou. Z jídelny pak odcházejí pořádně nasycené. I tak se jich ale ještě vedoucí venku ptají, jestli jim jídlo stačilo a zda se najedly dosyta. Nikdy se nestalo, že by měl na táboře někdo hlad. Vždy jsme všichni sytí.

Výroba sýru (sýr)

Sýrárna. To je kouzelné místo, kde se připravují různé druhy sýrů. Do zahřátého mléka se přidá trochu jogurtu a syřidlo. Vznikne sražená hmota, kterou nakrájíme na čtverečky. Necháme odstát a tím nám vznikne syrovátka. Syrovátku odebereme a zbytek hmoty přecedíme a vymačkáme přes plátno. Tím nám vznikne sýr, který se nechává různě dlouho uzrát. To kontroluje sýrař, který pak dotváří konečné produkty. Třeba syrečky.

Jíst či nejíst? (syrový)

Doma se maminka s tatínkem pořád hádá, jestli jíst syrové věci, nebo ne. Samozřejmě se nehádají o zeleninu nebo ovoci, ale řeší například maso, ryby nebo houby. Maminka se toho bojí, ale táta miluje tatarský biftek a sushi. Je to snad nekonečný spor. Jediné, na čem se shodneme, je, že syrovinku sníme všichni.

Školní výlet (sychravý)

Na konci školního roku jsme jeli se třídou na výlet na zámek Sychrov. Určitě ho dobře znáte z pohádek, ve kterých je docela často vidět. Objevil se například v pohádce Nejkrásnější hádanka, Zlatovláška, nebo Nesmrtelná teta. Během našeho výletu jsme měli bohužel hodně sychravo, ale naštěstí jsme měli objednanou vnitřní prohlídku zámku a schovali se tak před deštěm.

Zabiják květin (usychat)

Můj bratr Jarda byl jako malý expert na hubení květin. Naše rodiče většinou z cest a výletů přivezli pokojovou rostlinu či kaktus. Kaktus většinou vydržel alespoň čtvrt roku, než uschl, ale pokojovou rostlinu byl Jára schopný nechat uschnout téměř okamžitě. Nejdřív jí vyschla

půda, potom začaly osychat listy, a nakonec uschla úplně celá. Od té doby raději žádné další rostliny nekupují.

Sýkory a sýkorky (sýkora)

Sýkora je drobný ptáček, kterého běžně uvidíte létat v přírodě, ale i v menších městech na zahradách či v parcích. Sýkorek existuje spousta druhů. Mezi nejznámější patří sýkora modřinka, která má modrou hlavičku a křídla. Sýkora uhelníček, kterou poznáme podle černé hlavičky, a sýkora parukářka má své jméno podle toho, že má na hlavě peříčka, která vypadají jako paruka. Až budete někdy na procházce, schválně pozorujte ptáčky kolem sebe, jestli náhodou nějakou sýkorku neuvidíte.

Nesýčkej! (sýček)

Nesýčkej! Tento výraz se používá v případě, že někdo předpovídá velmi chmurnou budoucnost, prohru, nebo neúspěch. Nevím ale, jestli tento výraz nějak souvisí se sýčkem obecným. Sýček obecný je malá sova, veliká asi jako holub. Je celá hnědá s bílými puntíky. V České republice to byl velmi rozšířený druh, ale od roku 2015 je ve stavu ohrožení. Najdeme jich zde už jen okolo 100 párů.

Syslí louka (sysel)

Už jste někdy byli na syslí louce? Jedna se nachází nedaleko Mladé Boleslavi. Můžete tam přijít a pozorovat, jak syslové běhají kolem vás. Jsou tak přátelští, že k vám klidně přijdou a nechají se pohladit. Rádi by ale na oplátku něco dostali. Například banán, nebo mrkvičku. Přímou před vámi ji rozkoušou a uloží si ji do svých tváří. Uvidíte, jak je mají úplně nacpané. Proto se také používá výraz „nasyslit si něco“, který znamená, že si něčeho naberete hodně a uložíte si to na později.

Zmije (syčet)

Na škole v přírodě jsme šli na výlet nějakým lesem a potom kousek po suché vyprahlé louce. Najednou jsem zaslechla syčivý zvuk. Zastavila jsem se, zaposlouchala se a za chvíli ho slyšela znovu. Koukala jsem kolem sebe a hledala, co by to mohlo být. O kousek dál ode mě byla zmije. Docela velká, smotaná. Naštěstí ale jen syčela na místě a neblížila se ke mně. Když jsem pak doběhla ostatní a chtěla jim říct, co se stalo, vyšel ze mě jen slabý sykot, jak jsem byla zadýchaná a vystrašená. To byl tedy zážitek.

Narozeninový dort (sympat)

Dnes musím s maminkou upéct narozeninový dort pro mého bratra Davida. Rozhodly jsme se, že ho uděláme čokoládový s ovocem. Nejdříve jsme dělaly těsto. Nasypala jsem do mísy dva hrnky mouky, jeden hrnek cukru a vyklepla vajíčka. Mouka se mi trochu rozsypala, ale hned jsme ji setřely a pokračovaly dál. Vysypaly jsme do mísy kypřicí prášek, přilily smetanu a zamíchaly. Upečený korpus jsme potřely krémem a začaly zdobit. Nejdřív jsem dort posypala čokoládovými hoblinami a na konec naskládala nahoru jahody a maliny. Do vzniklého místa jsem ještě přisypala borůvky a dort byl hotový. Moc se nám líbil, a ještě lépe chutnal.

6.6 Vyjmenovaná slova po V

Návštěva tety Dáši (vy)

Dnes pojedeme za tetou Dášou do Českých Budějovic. Pamatuji si ji ještě z minulé návštěvy asi před rokem, ale vůbec si nejsem jistá, jestli si vykáme, nebo tykáme. Pro jistotu zvolím vykání – to je slušnější. Když jsme k ní přijeli, sedli jsme si okolo stolu a povídali si. Po chvíli jsem se zeptala: „Vy jste paní učitelka?“. Teta Dáša se na mě udiveně podívala, proč jí vykám. V tu chvíli už bylo jasné, že si tykáme. Omluvila jsem se a pokračovali jsme dál v konverzaci. I tak jsem ale byla ráda, že jsem jí raději ze začátku vykala, protože to by byl tedy trapas, kdybychom si vykaly a já jí začala tykat.

O Křesomyslu a Horymírovi (vysoký)

Včera jsem si přečetl tuto pověst, která vypráví, že král Křesomysl povýšeně odsoudil Horymíra k trestu smrti, protože zničil doly, ze kterých lidé získávali zlato a stříbro. Jako poslední přání se Horymír chtěl ještě projet na svém koni Šemíkovi. Král mu to dovolil. Rozjeli se a skočili z Vyšehradu až dolů do Vltavy. To byla ale výška! Řeku překonali a jeli dál na svobodu. Museli být hodně odvážní. Když jsem viděl, jak je to vysoko, tak bych tedy neskočil.

Noční obloha (výt)

Už je noc. Sedíme u vody, kolem nás jsou jen stromy a keře. Nic neříkáme, jen posloucháme šumění listů a zvuk řeky. Najednou se ozve vytí. Koukáme, jestli neuvidíme nějaké zvíře, které ten zvuk vydalo, ale nic nevidíme. Nejspíš vyje nějaký pes v nedalekém kempu, ale

třeba by to mohl být i zatoulaný vlk. Jeden z nás si náhle všiml, že naproti na kopci je nějaké takové zvíře. Je to ale daleko, takže nevíme, zda je to pes či vlk. V tom se ozývá další zavytí. Je to nádhera jen tak sedět a poslouchat zvuky přírody.

Pálení čarodějnic (výskat)

Oslava Čarodějnic se u nás doma letos bohužel nekonala. Byl jsem totiž nemocný a ležel v posteli. Bylo mi moc smutno, protože jsem ze všech stran slyšel výskot. Všichni sousedé měli nějakou návštěvu, děti výskaly a pištěly. Už byl večer a rodiče mi přinesli večeři do postele, aby mi alespoň tím udělali radost. Byl jsem mile překvapený, protože mi do jídla zabodli malou čarodějnici. Společně jsme si potom pustili film „Dívka na koštěti“ a i přes to výskání zvenku jsme si to užili.

Velikonoce (zvykat)

U nás na vesnici se hodně dodržují zvyky po celý rok. Například o Velikonocích k nám vždycky přijdou koledovat kluci od sousedů. Obvykle jsou to skupiny 3-5 chlapců, kteří společně chodí celý den. Letos také přišli. Měli nezvykle dlouhé pomlázky. Asi mezi sebou soutěžili, kdo bude mít nejdelší. Vyhrál to prý Kuba s pomlázkou, která měřila přes 2 metry. Dost jsem se bála, aby to moc nebolelo, ale kluci byli neobvykle hodní. Možná se také báli, aby nám neublížili.

Přežvýkavci (žvýkat)

Naše paní učitelka je úžasná. Je na nás moc hodná a milá. Jedna věc ji ale dokáže pořádně rozčílit. Žvýkání. Vždycky když vidí někoho žvýkat, hned se rozzlobí, zakřičí na něj, jak je možné, že má žvýkačku během hodiny, a chce, aby ji šel okamžitě vyhodit. Občas někdo odpoví, že to není žvýkačka, ale žvýkací bonbon, ale i tak má smůlu a musí ho vyplivnout. Paní učitelka takového žáka nazývá přežvýkavec, protože pořád ten bonbon převaluje a přežvýkuje.

Vydrýsek (vydra)

Znáte večerníčky o Vydrýskovi? Jsou to hrané příběhy, ve kterých je hlavní hrdina opravdová živá vydra. Celou sérií večerníčků provází velmi milý pán Václav Chaloupek, který vypráví o vydřím životě. Jak žijí v létě, v zimě, kde je můžeme najít, co jedí, čeho se bojí a podobně. A co vy, víte něco o vydrách?

Nedorozumění (výr)

Byl jsem na procházce s Lukášem, který na mě najednou začal pokřikovat: „Koukej, koukej, ten vír!“. Já koukám, hledám sovu, ale nikde nic. Ptám se ho, kde ho vidí, a on mi odpovídá „ty nevidíš ten trychtýř vzduchu támhle?“. To bylo tedy nedorozumění. Já jsem hledal výra, a on při tom myslel vzduchový vír. Když jsme se vraceli večer parkem, slyšeli jsme nějaké houknutí. Třeba mohlo být i výří.

Pět knedlíků (vyžle)

Je mi osm let a chodím do třetí třídy. Vždycky, když jedeme k babičce, zůstáváme u ní na oběd nebo na večeři. Je to ale hrozné utrpení. Pokaždé mi totiž nandá strašně moc jídla, protože jsem podle ní prý vyžle a měla bych ztloustnout. Nemyslím si, že jsem tak moc hubená, aby mě musela takhle vykrmovat. Posledně jsem dostala pět knedlíků, i když sním sotva tři. Potom to musím nenápadně strkat psovi pod stůl, aby to za mě dojedl.

Vítání prázdnin (povyk)

Byl konec června a já jsem šla s tatínkem na procházku kolem Labe. Chvíli jsme si užívali přírodu, klid a ticho kolem nás. Najednou se ale začínal ozývat křik dětí, jásot, hudba apod. Postupně ten hluk zesiloval. Podívali jsme se s tatínkem na sebe a přemýšleli nad tím, co je to tam za takový povyk. Když jsme přišli blíž, viděli jsme obrovský nápis „Vítání prázdnin“. Vůbec jsme o té akci nevěděli. Protože jsem tam potkala své kamarády ze školy, tatínek souhlasil, že tam zůstaneme. Společně se spolužáky jsme běhali, skákali, povykovali, společně se smáli a celé odpoledne si pořádně užili.

Středověký výlet (výheň)

Včera jsme byli na výletě ve středověké vesničce Ostrá, kde jsme se mohli seznámit se spoustou řemesel. Byli tam pekaři, hrnčíři, truhláři a také kováři. Mně se nejvíc líbilo u kovářů. Tavili železo, bušili do něj obrovskými kladivy a vyráběli z něj různé meče a podkovy. Jediné, co mi tam vadilo, byla ta strašná výheň. Bylo mi takové vedro, že ze mě úplně stékal pot.

ZOO (slova s předponou -vy, -vý)

O víkendu se mi stal docela zajímavý příběh. Byl jsem domluvený s Pavlem, že vyrazíme do ZOO. Vyšel jsem z bytu, sjel dolů výtahem a vyzvedl Pavla. Než jsme dorazili do ZOO,

začalo hodně foukat a nakonec se přehnala rychlá vichřice. Naštěstí jsme moc nezmokli, tak jsme šli dál. V ZOO jsme viděli například opice, jak visí na stromech, hrochy, co se vynořují z vody. Když jsme viděli většinu zvířat, zašli jsme si na oběd. Hned jak jsme si sedli ke stolu, zjistil jsem, že mám špinavou vidličku. Pan číšník mi ale rychle přinesl novou. Při návratu domů začalo zase pršet, a tak jsme se svezli autobusem. Cestou jsme si říkali, že i přes ten déšť to byl vydařený výlet. Vystoupili jsme až u našeho domu a šli se zahřát čajem.

6.7 Vyjmenovaná slova po Z

Hurá, moře! (brzy)

V neděli musíme vstávat velmi brzy, protože s rodiči odjíždíme na dovolenou do Chorvatska. Už se moc těším. Bude to poprvé, co jedeme někam k moři. Nemůžu se dočkat, až budu plavat na lehátku nebo až se společně svezeme na šlapadle. Jsem tak moc nedočkavý, že se pořád ptám maminky, za jak dlouho tam budeme a ona vždy odpoví: „brzičko“. Myslím si ale, že nejdřív v pondělí. Už abychom tam byli!

Logopedie (jazyk)

Už dva roky chodím na logopedii, abych trénovala svou řeč. Pocházím totiž z dvojjazyčné rodiny. Máma je sice Češka, ale tatínek je Ukrajinec. Doma mluvíme převážně ukrajinsky, takže je pro mě občas těžké vyslovit některé české hlásky. Největší problém mám s vyslovením hlásky [ř], a tak s paní doktorkou stále trénujeme můj jazyk. Má pro mě vždy připravených několik cvičení. Některá jsou jednoduchá, další složitější. Úplně nejhorší jsou pro mě jazykolamy. Ty jsou opravdu záludné, ale když je zvládnu, dostanu za odměnu čokoládový kočičí jazýček.

Brána do pekel (nazývat se)

V pátek jsme jeli na výlet na hrad, který se nazývá Houska. Paní průvodkyně nám celý hrad ukázala a pověděla nám o něm spoustu zajímavostí. Když jsme si prohlíželi studnu na nádvoří, mohli jsme zkusit, jestli se z ní ozve ozvěna. Opravdu se ozývala. Na závěr nás paní průvodkyně vyzvala, abychom si tiply, jak se tomuto hradu jinak říká. Někdo se přihlásil a řekl, že je to brána do pekel a měl pravdu. Prý to totiž shora vypadá jako díra do země.

Pražské letiště (Ruzyně)

Letiště Václava Havla je největší a nejrušnější české letiště. Jmenuje se tak od 5. října 2012.

Do tohoto dne se jmenovalo letiště Praha-Ruzyně. Ruzyňské letiště tak bylo přejmenováno na počest bývalého prezidenta Václava Havla, který se právě 5. října roku 1936 narodil.

7 Způsob výuky

Se svou výzkumnou skupinou (již dříve zmiňovaných 6 žáků) jsem měla 2 hodiny týdně na to, abychom se mohli věnovat vyjmenovaným slovům metodou slovotvorných hnízd. Většinou jsem si žáky brala z hodin českého jazyka, ve kterých se zbytek třídy věnoval čtení. Důvodem využití hodin zaměřených na čtení bylo hlavně to, že i v metodě slovotvorných hnízd se tato dovednost hodně využívá a procvičuje. Další hodiny, kdy se žáci věnovali této metodě byly například Pracovní činnosti či Výtvarná výchova.

7.1 Vlastní průběh hodiny:

Při výuce jsem se snažila držet postupu, který jsem již popisovala v kapitole 3.3.1. Příkládám jeden komentovaný průběh hodiny, abyste si dokázali představit, jaké konkrétní aktivity jsem zařazovala.

Průběh hodiny:

1.) Opakování

Na začátek vyučovací hodiny jsem měla vždycky připravené krátké opakování z hodiny předchozí. Opakování bylo složeno z diktátu několika slov (5 až 10), které žáci již znali z posledních hodin. Po společné kontrole diktátu jsme ještě vymýšleli další slova příbuzná ke zmíněným slovům, abychom si zopakovali předchozí látku.

Diktát: zlozvyk, výskat na hřišti, obvykle, vískat ve vlasech, zvyklost.

Doplnění: Co za další příbuzná slova bychom mohli od těchto slov vytvořit?

2.) Četba nového textu

Pokračovali jsme četbou textu, ve kterém bylo zakomponované vyjmenované slovo a několik slov příbuzných. Text jsme četli dvakrát. Během prvního čtení žáci jen vnímali, o čem text je, a při druhém čtení žáci podtrhávali slova vyjmenovaná a příbuzná. Po přečtení následovalo vždy několik otázek vztahujících se k textu (O čem jste četli? O kom text vypráví? Co hlavní hrdina dělal? Co se tam stalo?). Po shrnutí textu jsme si společně sdíleli slova, která jsme podtrhali, a zkontrolovali jsme tak, jestli máme všichni stejná. V případě, že nám nějaké chybělo nebo přebývalo, tak jsme to prodiskutovali a rozhodli, zda ho podtrhnout či ne.

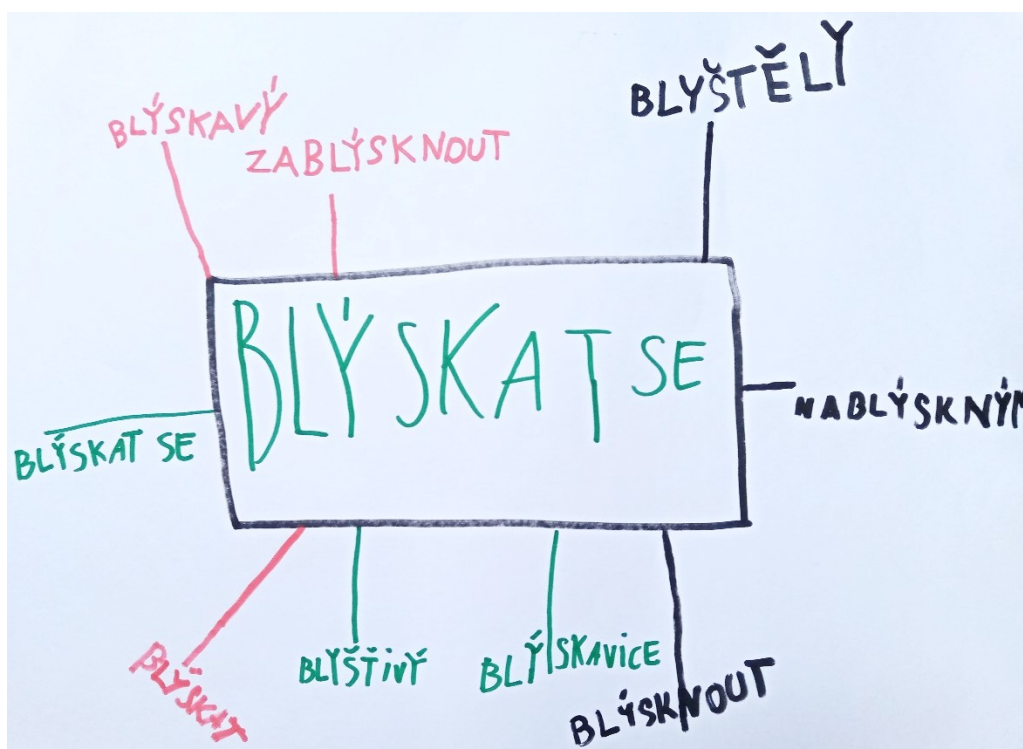
Přežvýkavci

Naše paní učitelka je úžasná. Je na nás moc hodná a milá. Jedna věc ji ale dokáže pořádně rozčílit. Žvýkání. Vždycky když vidí někoho žvýkat, hned se rozzlobí, zakřičí na něj, jak je možné, že má žvýkačku během hodiny, a chce, aby ji šel okamžitě vyhodit. Občas někdo odpoví, že to není žvýkačka, ale žvýkáci bonbon, ale i tak má smůlu a musí ho vyplivnout. Paní učitelka takového žáka nazývá přežvýkavec, protože pořád ten bonbon převaluje a přežvykuje.

3.) Tvorba myšlenkové mapy

Z podtrhaných slov žáci vytvářeli slovní mapy. Doprostřed mapy si zvolili „reprezentanta“, který představoval slovo vyjmenované. Mohlo to být slovo základové, ale klidně i slovo příbuzné. Pokud by se žáci shodli, že chtějí dát doprostřed jiné slovo, než známe z řady slov vyjmenovaných, klidně mohli.

Obrázek č. 1: Slovní mapa tvořená dětmi.

4.) Závody

Aby si žáci vyhledaná slova lépe zapamatovali, tak jsme hráli Závody. Ty spočívali v tom, že žáci měli během časového limitu za úkol přepsat co nejvíce slov z mapy do svého sešitu. Časový limit byl většinou 20-30 s. Záleželo ale na náročnosti vyhledaných slov a jejich počtu.

5.) Další cvičení

Po závodech následovala cvičení zaměřená na určité vyjmenované slovo a slova k němu příbuzná. Mým cílem bylo, aby v hodinách žáci rozvíjeli nejen verbální a čtenářské dovednosti, ale hlavně také dovednosti písarské. Ani ne tolik kvůli tomu, aby se naučili psát, to už dávno umí, ale primárně kvůli přenosu poznatků prostřednictvím ruky. Lépe si tak zapamatují, jak slovo napsali. Jestli s ypsilonem či „i“. Ve cvičeních, které žáci vyplňovali, bylo zapotřebí uplatňovat kognitivní myšlení. Využívali hlavně tyto funkce: paměť, koncentraci, schopnost vyjadřování a porozumění. Zvláště porozumění bylo často tím nejtěžším. Pochopit z textu, o jaký význam slova se právě jedná, a jak slovo tedy napíše.

Velmi často jsem tvořila věty, ve kterých byla vynechaná slova, a žáci měli buď vybrat slova z nabídky nebo je sami vymyslet. Aby hodiny nebyly pořád stejné, snažila jsem se vymýšlet stále nová a nová cvičení. Vytvářela jsem křížovky, osmisměrky a hady, do cvičení vkládala obrázky apod.

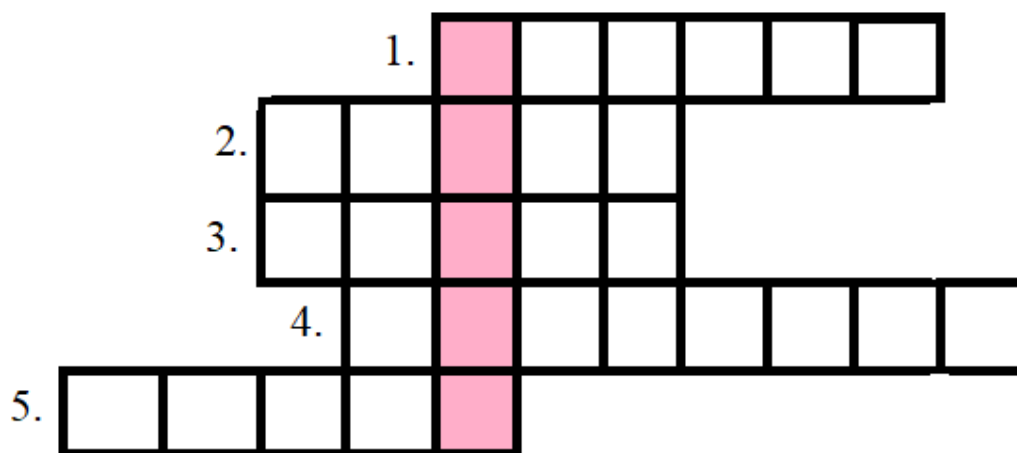
Ukázka cvičení č. 1

Doplň: zvyklosti, obvykle, zvyků, zvyky.

Na Vánoce dodržujeme spoustu _____. Například k večeři jíme kapra. Mezi další _____, které dodržujeme, patří i pouštění lodiček. A jak _____ probíhají Vánoce u vás? Napiš alespoň dvě _____, které doma dodržujete.

Ukázka cvičení č. 2

Doplň křížovku. V tajence najdeš plemeno psa, které se původně využívalo při lovu.

- 1.) Dopln opak tykání.
- 2.) O Vánocích dodržujeme spoustu _____.
- 3.) Malá věžička u kostela.
- 4.) Kousání nehtů, kouření, chození pozdě a podobně řadíme mezi _____.
- 5.) Velmi hubený člověk.

Ukázka cvičení č. 3

Najdi v osmisměrce 5 vyjmenovaných, nebo příbuzných slov. Vypiš je.

V	Í	Ž	K	A	Ý
Y	V	R	Y	L	K
V	Ý	Š	K	A	O
J	Š	A	U	T	S
V	Z	F	K	V	Y
O	K	O	S	Y	V

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Ukázka cvičení č. 4

V hadovi najdi všechna slova. Postupně je vypiš do sešitu.

Ž	V	Ý	K	A	T	P
L	A	K	Ý	V	Ž	Ř
Ž	Á	K	Ý	V	Z	E
V	N	Í	😊	Ž	O	Ž
Ý	K	A	C	Í	R	V
Ý	K	A	Č	K	A	Ý
V	Ž	C	E	V	A	K

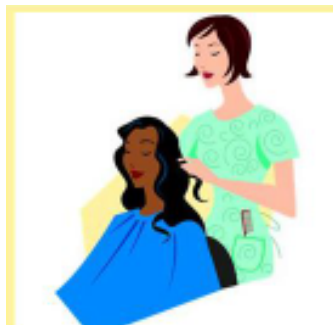
Ukázka cvičení č. 5

Pod obrázky napiš slova z nabídky. Poté slova použij ve větách.

Přiřaď: výskat, vískat.

35

36

---

³⁵ Dostupné z: <https://skolakov.eu/cesky-jazyk/3-trida/vyjmenovana-slova-po-v/slovni-spojenci/cviceni2A.htm>

³⁶ Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/3249779/>

6.) Zopakování

Na závěr této etapy jsme si vždy zopakovali, co jsme se naučili. Jakého nového reprezentanta si budeme pamatovat a pokud má i protějšek s „i“, tak jsme si znovu připomněli jejich významy.

7.) Body číslo 2-6 se v hodinách mohly zopakovat několikrát. V některých hodinách jsme stihli jeden text, v jiné hodině třeba 3 texty. Záleželo vždy na jejich rozsahu, složitosti a složitosti samotné slovní mapy (kolik existuje slov příbuzných, jaký mají význam apod.).

8.) Závěr řady vyjmenovaných slov

V okamžiku, kdy jsme dobrali celou řadu vyjmenovaných slov, tak jsme ještě dvě další hodiny opakovali všechno celkově. Důraz jsem kladla hlavně na slova, která se dají psát s ypsilonem i s „i“. Znovu jsme si opakovali rozdíly mezi nimi a říkali si význam slov. Hodně jsme se zaměřovali také na slova žákům dosud neznámá a málo používaná.

8 Testování znalostí žáků

Vzhledem k tomu, že má výzkumná skupina a skupina srovnávací byly z jedné třídy, psali jsme test společně. Byl rozdělen na dvě části, které jsme psali ve dvou po sobě jdoucích dnech. Aby žáci nebyli ve stresu a strachu z neúspěchu, nebylo jim to podáváno jako test, ale spíš jako pracovní list, který si společně na závěr vyplníme.

8.1 Průběh testování

První den jsem měla připravený pracovní list, na kterém byla dvě cvičení.

První cvičení jsem zaměřila na mechanické doplňování i, í/y, ý. Žáci zde mohli tedy plně soustředit svou pozornost na doplňování a nemuseli se věnovat jiným pravopisným jevům.

Druhé cvičení bylo založené na znalosti významu slov. Žáci spojovali slova z prvního sloupce s výrazy z druhého sloupce. Cvičení bylo zaměřené na slova, která existují s jistou i ypsilonem.

Druhý den jsem do třídy přišla s pochvalou, že se jim pracovní list povedl, a protože jsou velmi šikovní, můžeme si napsat ještě krátkou závěrečnou práci.

Jako druhou část zjišťování úrovně vědomostí jsem zvolila diktát. Vybrala jsem ho, protože bych ráda zjistila, jak moc jsou žáci schopni věnovat pozornost vyjmenovaným slovům při psaní souvislého textu, ve kterém se objevují i jiné pravopisné jevy. Zvolila jsem úplně nejtěžší variantu diktátu – psaní souvislého textu. Žáky tedy neovlivňovaly jen jiné pravopisné jevy, ale také děj, který se v textu odehrává.

8.2 Test po řadě vyjmenovaných slov po P

První část:

1.) Doplň y/i/ý/í.

Prales

V pralese si op_ce hrály na námořní kap_tány. Motýli okolo p_lně op_lovali květy, pestrobarevná ptačí p_rka se třp_tila a na řece se čep_řil ptakop_sk. Najednou se ozvalo pronikavé zap_skání. Poplach, blíží se p_tláci! Op_čí bojovníci začali nap_nat luky a nabíjet

p_stole. Nikdo nebude proti nim nevyzp_tatelně kout p_kle. Po nap_navém boji si to p_šní p_tláci odp_kali.

2.) Přiřaď správný význam slova.

Slepýš	někdo do něčeho bodá
Pikat	je jemný žlutý prášek.
Pil	za své činy.
Zpytovat	je beznohá ještěrka.
Pysk	něco lepidlem.
Slepíš	je velký ret.
Píchá	při hře na schovávanou.
Pykat	znamená něco zkoumat.
Pyl	denně tři litry vody.

Druhá část:

Diktát vychází z cvičení dostupného na internetu.³⁷

Naše Máňa

Máňa je kopírka u nás ve škole. Je to zvláštní jméno pro stroj, který pilně dělá kopie různých papírů, časopisů, nebo třpytivých letáků. Ale jméno si pochopitelně nevybereme. Dnes jsem před Máňou klopýtl a upustil učebnici přírodopisu. To by mi nějaký přírodopysce dal, jak s ní takhle můžu zacházet! Kopírce se naštěstí nic nestalo a mohla dál vesele dělat kopie.

8.3 Test po řadě vyjmenovaných slov po V

První část:

1.) Doplň y/i/ý/í.

Konec školního roku

---

³⁷ Dostupné z: <https://www.umimecesky.cz/diktat-vyjmenovana-slova-po-p-2-uroven/174>

Jako obv_kle jsme měli i letos naplánovaný třídní v_let. Nejprve jsme v_razili na v_jížd'ku na kolech a poté na v_šlap. V_stoupali jsme až na vrchol hory Říp. Bylo to dost v_soko, ale ten v_hled stál za to. Trochu nás zklamalo, když jsme v_děli, že na dveřích rotundy v_sí cedule: „dnes zavřeno“, ale večer jsme si to v_nahradili. V_právěli jsme si příběhy a z dálky jsme poslouchali psí v_tí. Usínali jsme za v_řího houkání a ráno jsme se probouzeli při v_chodu slunce. Bylo to krásné v_vrcholení školního roku.

2.) Přiřaď správný význam slova.

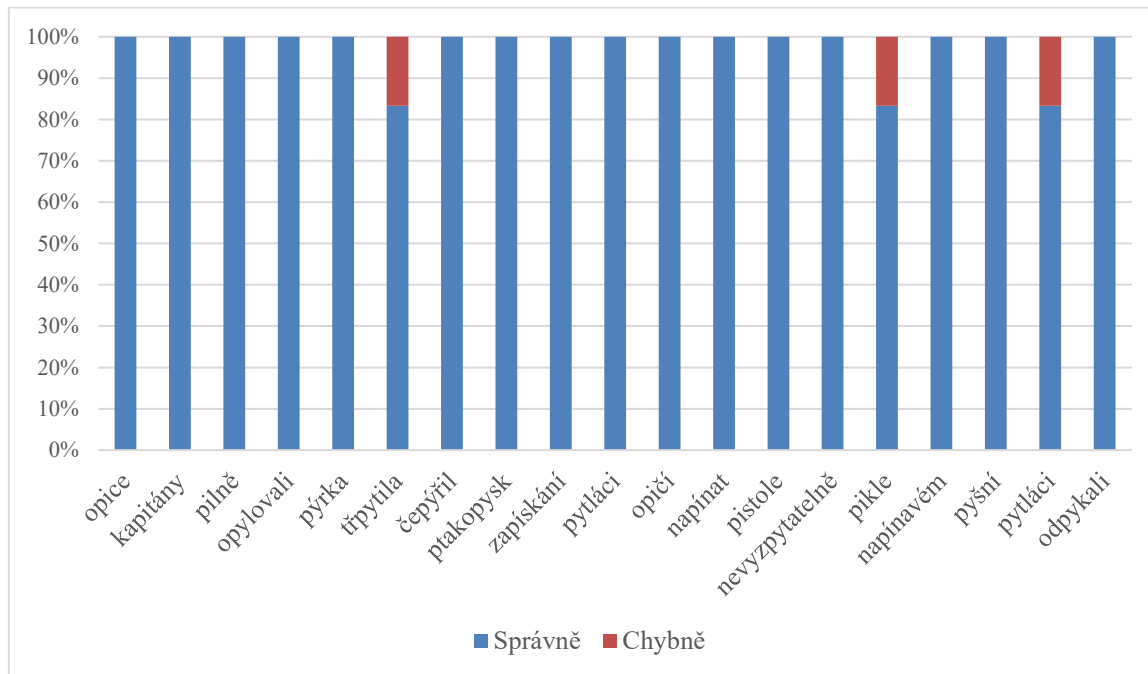
výr	jásat, radostně vykřikovat
výskat	na měsíc
vít	vodní/vzduchový
výška	vzdálenost něčeho od země
výt	zvíře
vír	věžička
víska	probírat se ve vlasech
vížka	vesnice
vískat	věneček

Druhá část:

V lesním parku jsem viděla vydry a výry. Na houpačkách výskaly děti. Několik z nich mi řeklo, že jsem vyžle. Tak jsem si opekla špekáček. Nabodla jsem ho na vidličku a okusovala jsem ho. Musela jsem víc žvýkat, protože tam byla nějaká chrupavka. Tu jsem nakonec vyhodila.

8.4 Vyhodnocení testu vyjmenovaných slov po P

Graf č. 1: Úspěšnost výzkumné skupiny v 1. cvičení (doplňování i, í/y, ý).

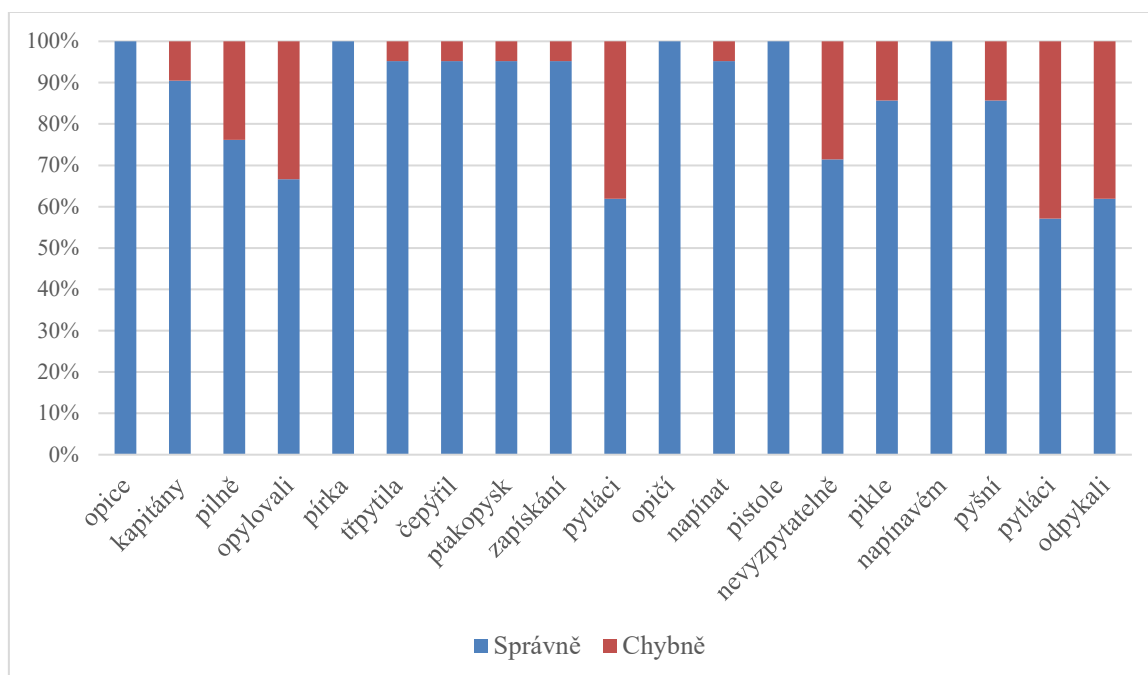

Komentář:

Z grafu č. 1 lze vyčíst, že žáci dělali chyby jen ojediněle, a to ve slovech: třpytila, pikle a pytláci. Ve slově *třpytila* udělala žákyně D chybu z nepozornosti a políčko nevyplnila. Ve slově *pikle* se chybě nemůžeme moc divit. Toto slovo znají dnes žáci snad už jen z pohádky. Chyba ve slově *pytláci* mě dost překvapila. Myslela jsem si, že příbuznost u tohoto slova je žákům jasná, ale opak je nejspíš pravdou. Může to být způsobeno i tím, že se slovo pytlák v dnešní době také už moc nepoužívá.

Test vyplňovalo 6 žáků, kteří udělali celkem 3 chyby. Průměrně 0,5 chyby na osobu.

Graf č. 2: Úspěšnost srovnávací skupiny v 1. cvičení (doplňování i, í/y, ý).

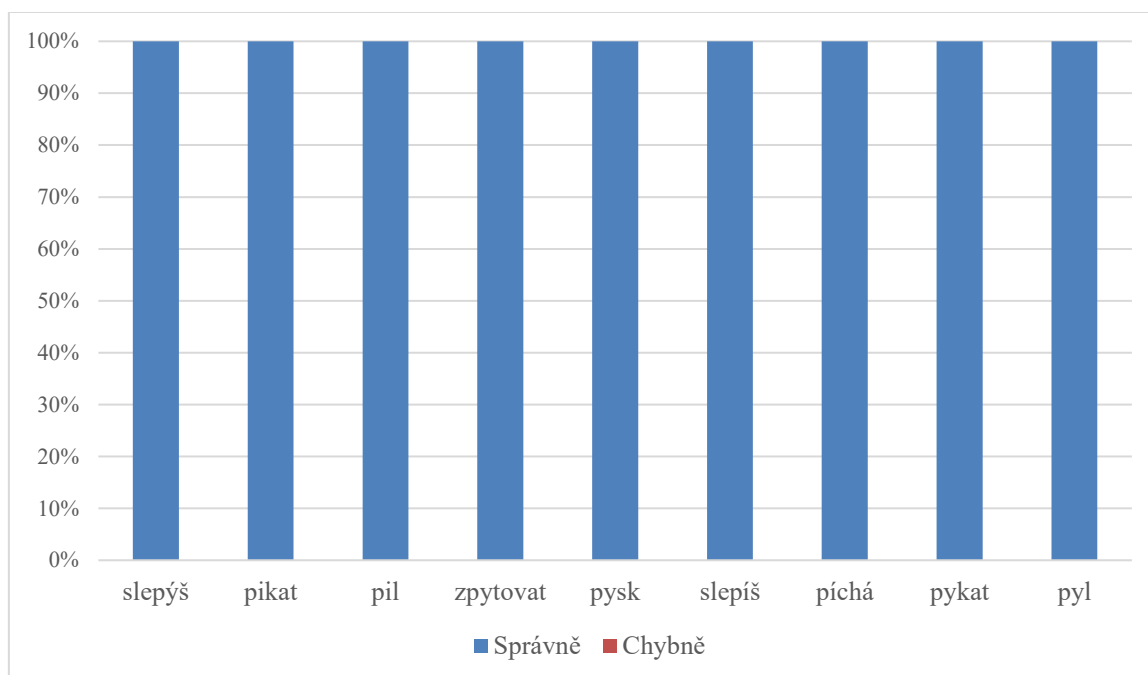

Komentář:

Graf č. 2 zobrazuje úspěšnost srovnávací skupiny v prvním cvičení testu, kde bylo za úkol doplnit i, í/y, ý do „děravého textu“. Z grafu můžeme vyčíst, že největší problém dělala žákům tato slova: opylovali, pytláci, nevyzpytatelně a odpykali. U slova nevyzpytatelně jsem častou chybovost předpokládala, protože je to slovo málo používané a žáci se s ním v běžném životě již téměř nesetkají. Slova opylovali a odpykali jsou ta, která můžeme napsat i s „i“, takže si žáci nejspíš nebyli jisti, k jakému významu se váže slovo s ypsilonem. Chybovost ve slově pytláci jsem již zmiňovala u předešlého grafu.

Test vyplňovalo 21 žáků a celkem udělali 56 chyb. Tedy průměrně 2,7 chyby na osobu.

Graf č. 3: Úspěšnost výzkumné skupiny ve 2. cvičení (spojování výrazů).

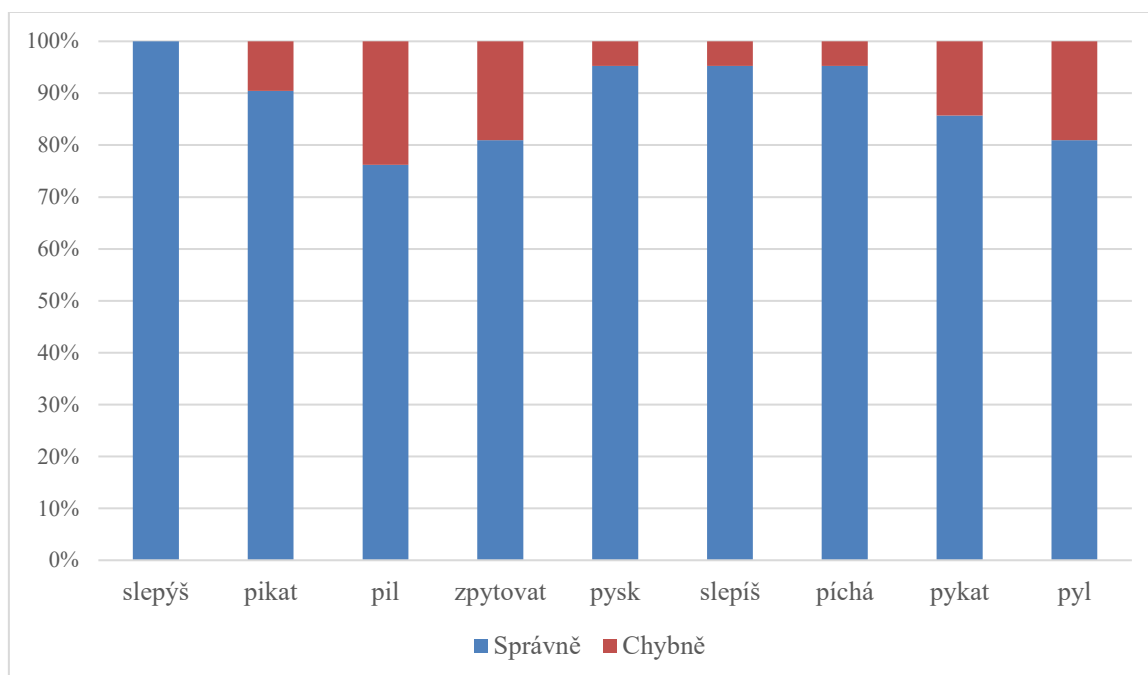

Komentář:

Graf č. 3 zobrazuje úspěšnost výzkumné skupiny ve druhém cvičení, kde měli za úkol prokazovat znalost významu slov. Všech šest žáků z této skupiny napsalo cvičení bez chyby.

Test vyplňovalo 6 žáků a neudělali žádnou chybu. Průměrně tedy 0 chyb na osobu.

Graf č. 4: Úspěšnost srovnávací skupiny ve 2. cvičení (spojování výrazů).

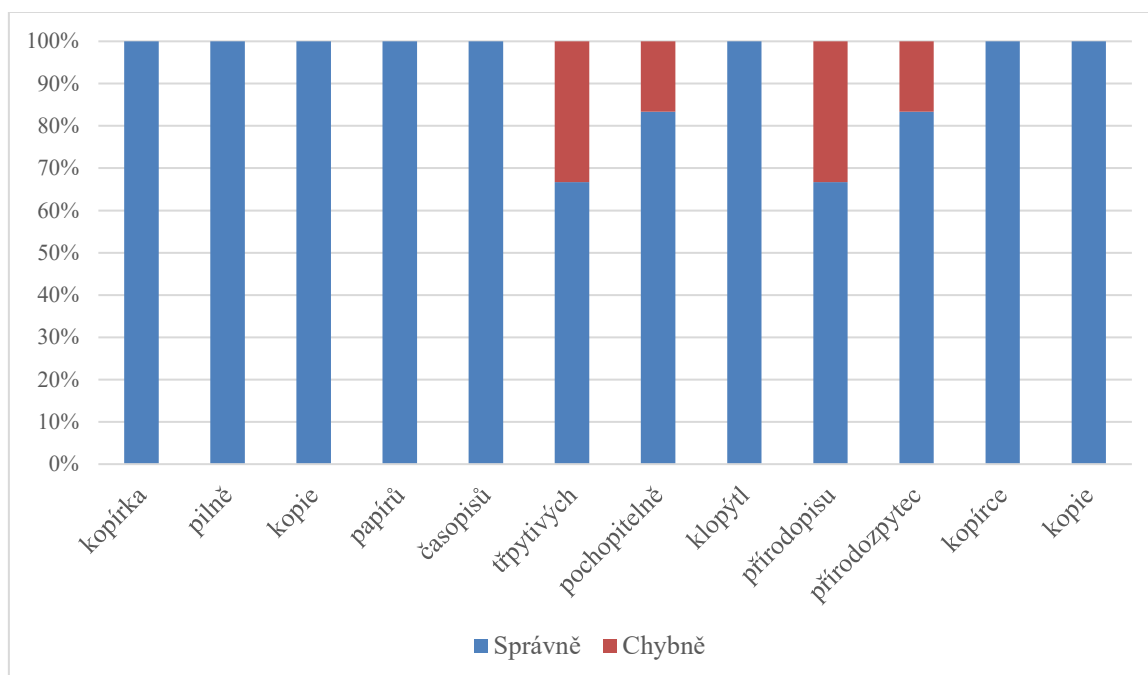
Komentář:

V grafu č. 4 vidíme, že pro srovnávací skupinu už byl tento úkol trochu těžší. Ačkoliv s paní učitelkou v hodinách před testem opakovali právě výrazy s „i“ i ypsilonem, bylo by nejspíš potřeba je procvičovat ještě víc. Nejvíce chyb žáci dělali ve slovech: pil/pyl, pikat/pykat a zpytovat. Myslím si, že zde musí žáci prostě vědět, v jakém významu se napíše jotu, nebo ypsilon a nepomůže nic jiného než memorování. Samozřejmě to můžeme alespoň podpořit vnímáním více smysly – vizuální (propojení s ilustracemi), haptické (přinést si květinu, která bude představovat pyl, opravdu se něčeho napít apod.).

Test vyplňovalo 21 žáků, kteří celkem udělali 21 chyb. Průměrně tedy přesně 1 chybu na osobu.

Graf č. 5: Úspěšnost výzkumné skupiny v diktátu.

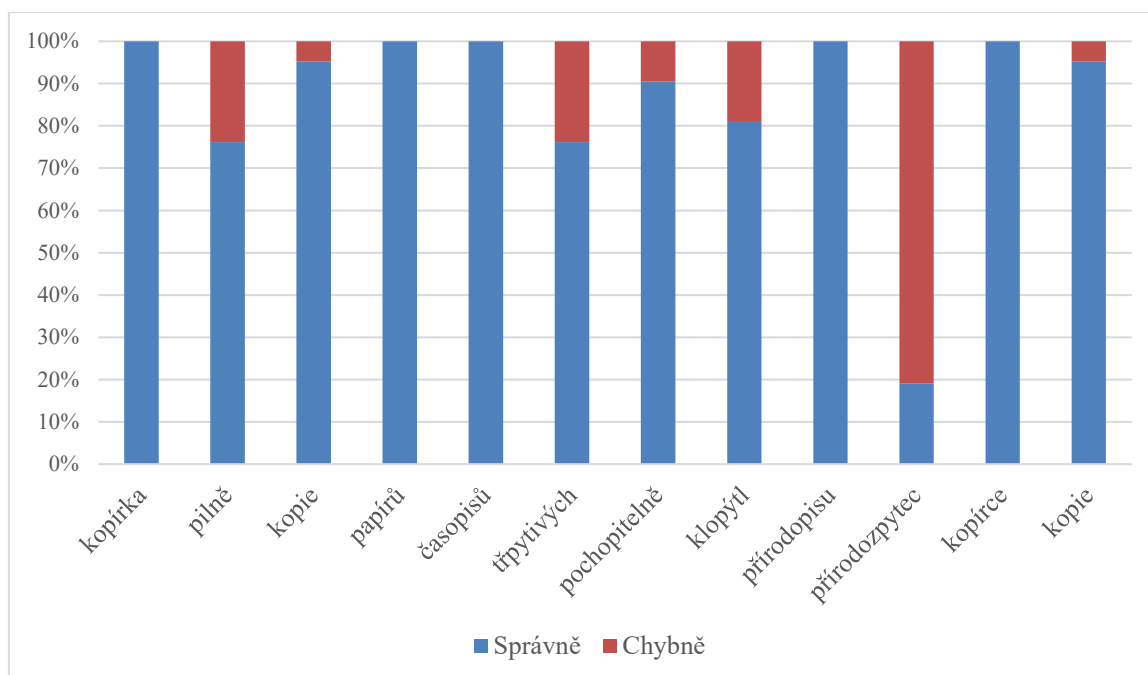

Komentář:

Z grafu č. 5 vyčteme, že si výzkumná skupina při diktátu vedla poměrně dobře. Žáci chyby udělali v těchto slovech: *třpytivých*, *pochopitelně*, *přírodopisu* a *přírodozpytec*. Myslím si, že ve slově *třpytivých* dělali žáci chybu proto, že předtím psali pořád jotu, takže nezbystrčili a pokračovali v tom i dál. Když jsem se žáka F ptala, proč napsal *pochopitelně* s ypsilonem, tak mi vysvětlil, že to je příbuzné ke slovu myslet. Společně s ostatními žáky jsme se poté dobrali k tomu, že sice obě slova vzdáleně souvisí s myslí, ale jazykově spolu nemají nic společného, a tedy nemůže napsat ypsilon. Slova *přírodopis* a *přírodozpytec* se žákům obecně dost pletou. Jsou tam hodně podobná písmena, a navíc je slovo *přírodozpytec* již zastaralé a nepoužívané.

Test psalo 6 žáků a udělali celkem 6 chyb. Průměrně tedy 1 chyba na osobu.

Graf č. 6: Úspěšnost srovnávací skupiny v diktátu.

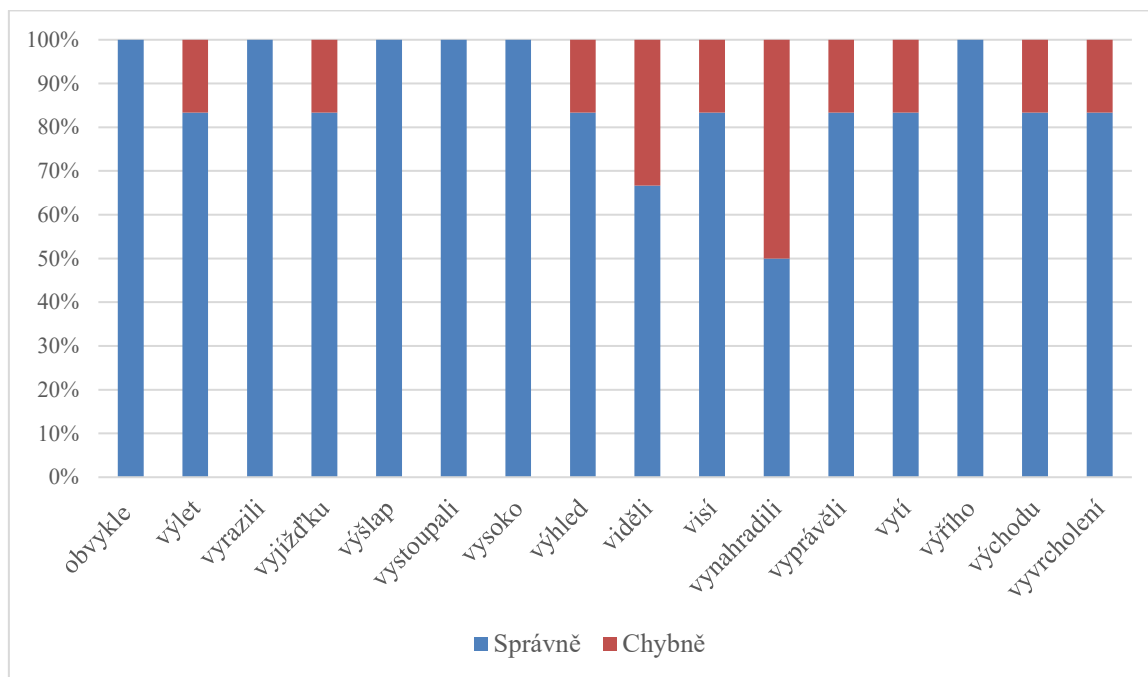
Komentář:

V grafu č. 6 vidíme, že skoro celá skupina vyhořela na slovu *přírodozpytec*. Po diskusi s paní učitelkou jsem zjistila, že žáci tohle slovo neznají, protože ho společně nijak neprobírali. Jen málokomu došlo, že je slovo příbuzné ke slovu zpytovat, a tak napsali „i“. Právě zde vidím pozitivum metody slovotvorných hnízd, kdy se díky slovní mapě a textu žáci s tímto slovem seznámili. Žáci také často chybovali ve slově *pilně*, které je opět běžně problematické. Žáci si většinou vzpomenou na přirovnání „pilný jako včela“ a protože včela opyluje květiny, napíše ypsilon. Zde je potřeba žákům problém řádně vysvětlit a opakovat. Ve slově *třípytíový* žáci nejspíš chybovali ze stejného důvodu, jako první skupina.

Test psalo 21 žáků, kteří celkem udělali 35 chy. Průměrně tedy 1,6 chyby na osobu.

8.5 Vyhodnocení testu vyjmenovaných slov po V

Graf č. 7: Úspěšnost výzkumné skupiny v 1. cvičení (doplňování i, í/y, ý).

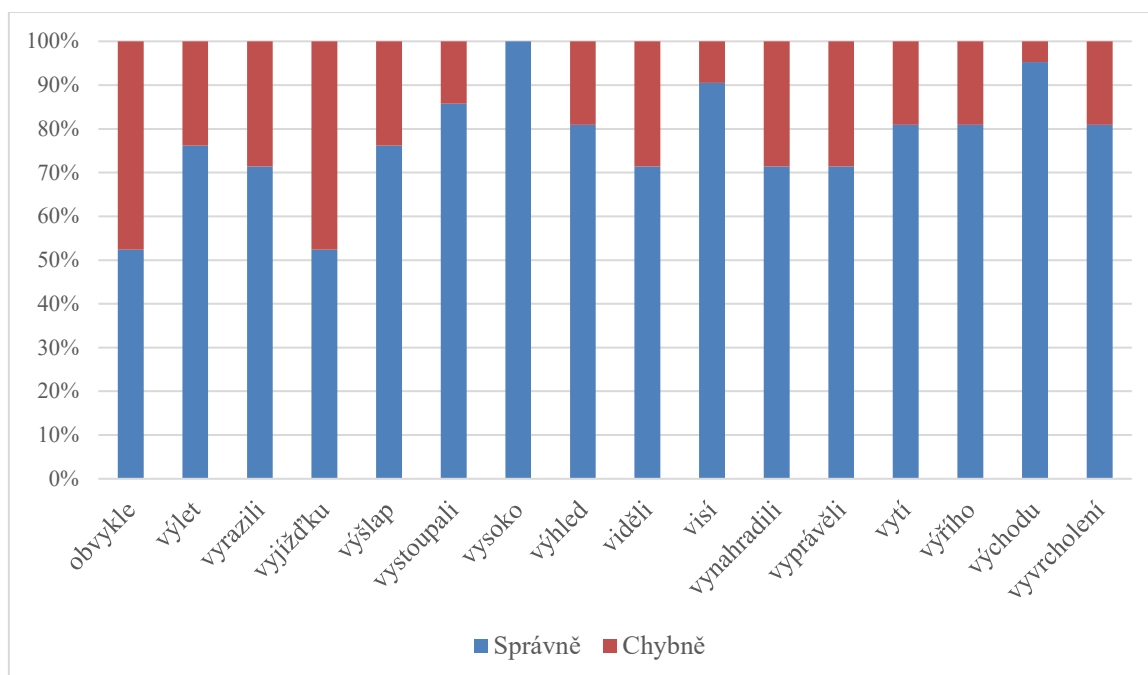

Komentář:

Graf č. 7 zobrazuje chyby žáků v doplňování i, í/y, ý. Žáci z výzkumné skupiny nejčastěji chybovali ve slově *vynahradili*, což bylo způsobeno nejspíš tím, že slovo obsahuje dvě předpony. Další chyby byly spíš ojedinělé. Patřila mezi ně i klasická problémová slova: *viděli* a *visí*, nebo třeba *východu*, *výhled*, *výlet*, *vyjížďku* apod. Byla to hlavně slova s předponou, která je pro žáky velmi složitá. Nejsou to totiž jednotlivá slova, která by se mohli naučit, ale je zde již opravdu potřeba rozumět stavbě slova a poznat, kde předpona je či není.

Test vyplňovalo 6 žáků, kteří udělali celkem 13 chyb. Průměrně 2,2 chyby na jednoho.

Graf č. 8: Úspěšnost srovnávací skupiny v 1. cvičení (doplňování i, í/y, ý).

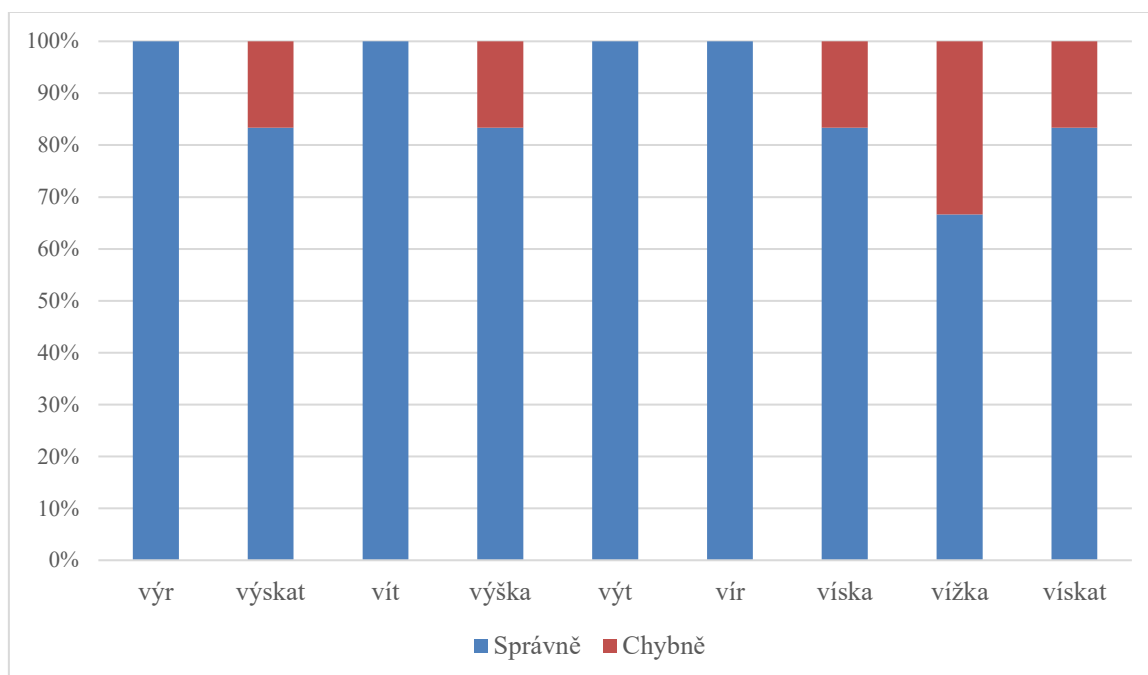

Komentář:

Po shlédnutí grafu č. 8 je patrné že vyjmenovaná slova po V opravdu nejspíš patří k těm nejtěžším. Do doplňovačky jsem úmyslně zařadila spoustu slov s předponou vy-, vý-, ale očividně i samotná vyjmenovaná slova dělají žákům problém. Když se podíváme hned na první sloupec, nejde si nevšimnout, že zatímco ve výzkumné skupině v tomto slovu neudělal nikdo chybu, ve srovnávací skupině udělala chybu polovina žáků. Příkládám tedy opět velkou váhu slovní mapě, díky které si žáci z výzkumné skupiny mnohem lépe uvědomují, že slovo obvykle je příbuzné se slovem zvykat.

Test vyplňovalo 21 žáků a celkem udělali 76 chyb. Průměrně 3,6 chyby na osobu.

Graf č. 9: Úspěšnost výzkumné skupiny ve 2. cvičení (spojování výrazů).

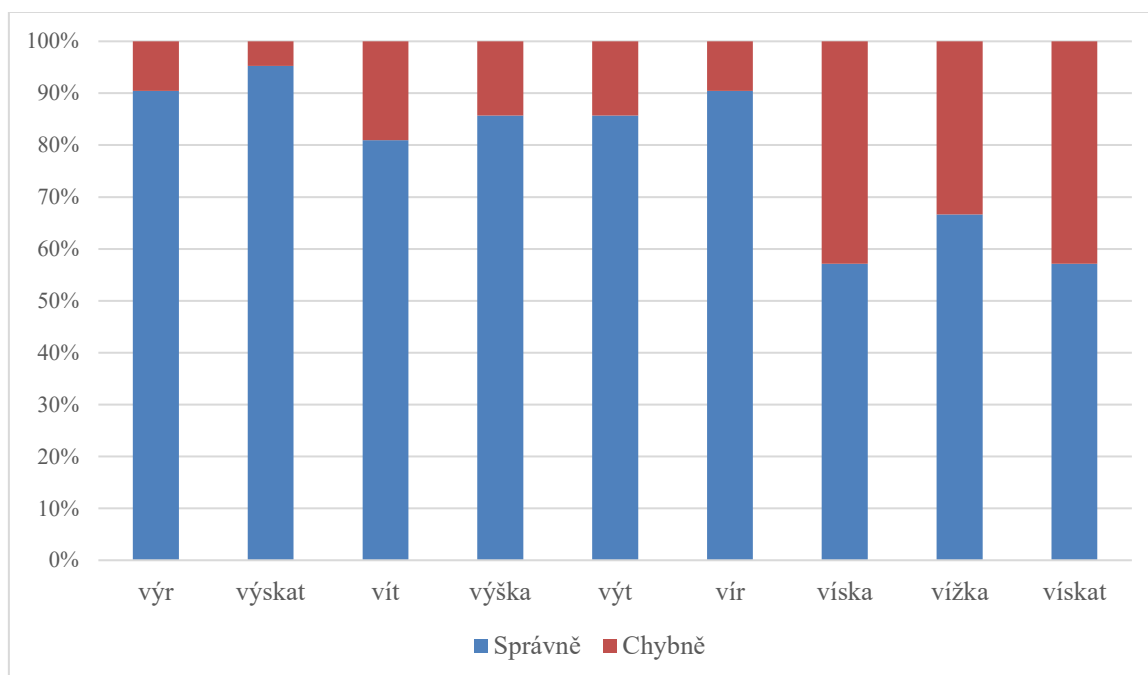

Komentář:

V grafu č. 9 vidíme, že žáci měli problém hlavně se slovem *vížka*. Pletli si to se slovem *výška* a také zaměňovali *víska* za *vískat*. Musím sama ale přiznat, že jsem zvolila přinejmenším špatné pořadí slov, protože jak uvidíte v následujícím grafu, stejný problém se ve větší míře objevil i ve srovnávací skupině.

Test vyplňovalo 6 žáků, kteří udělali celkem 6 chyb. Průměrně 1 chybu na osobu.

Graf č. 10: Úspěšnost srovnávací skupiny ve 2. cvičení (spojování výrazů).

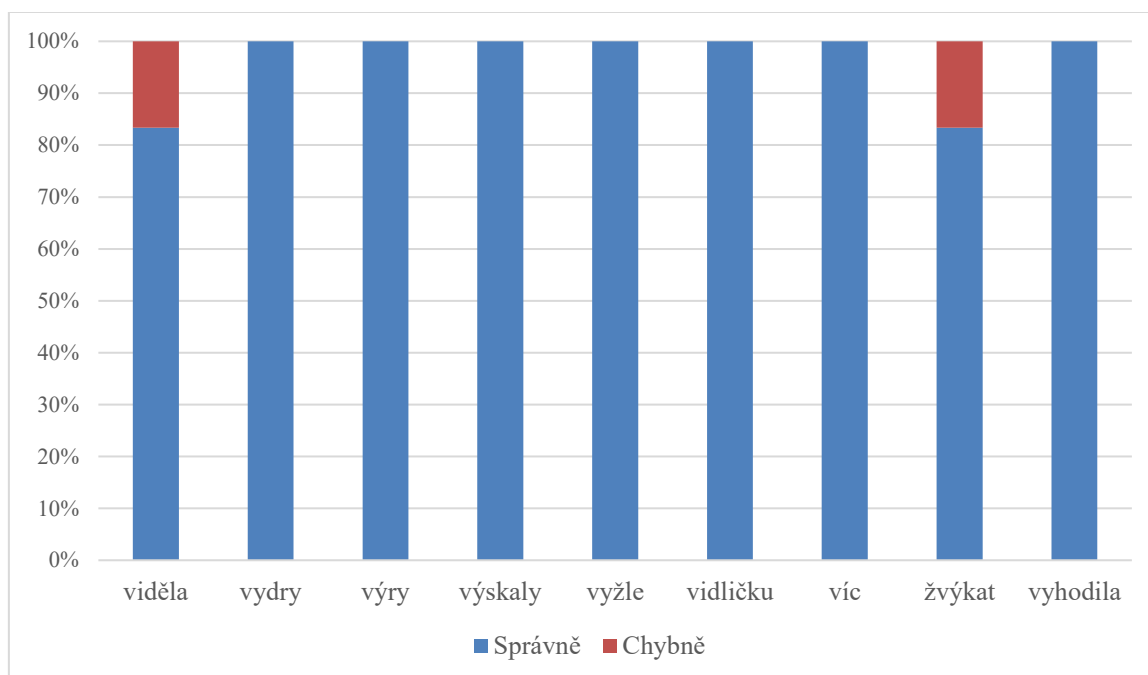

Komentář:

Jak už jsem předesílala, v tomto grafu je patrné, že pořadí posledních tří slov bylo zvoleno nevhodně. Žáci měli větší tendenci k nepozornosti, než kdyby slova byla seřazena jinak. Myslím si, že i jiné řazení by nepozornosti alespoň částečně předešlo a chyb by bylo o něco méně. I tak jsou ale žáci, kteří zaměňují *výšku* za *vížku* a *vískat* za *výskat*. Platí tedy stejně jako u vyjmenovaných slov po P opět to, že je třeba to pořádně názorně žáky naučit. Ideálně prostřednictvím více smyslů (jít někam na věž, vískat se ve vlasech či si zavýskat na dětském hřišti apod.).

Test vyplňovalo 21 žáků, kteří celkem udělali 40 chyb. Průměrně tedy 1,9 chyby na osobu.

Graf č. 11: Úspěšnost výzkumné skupiny v diktátu.

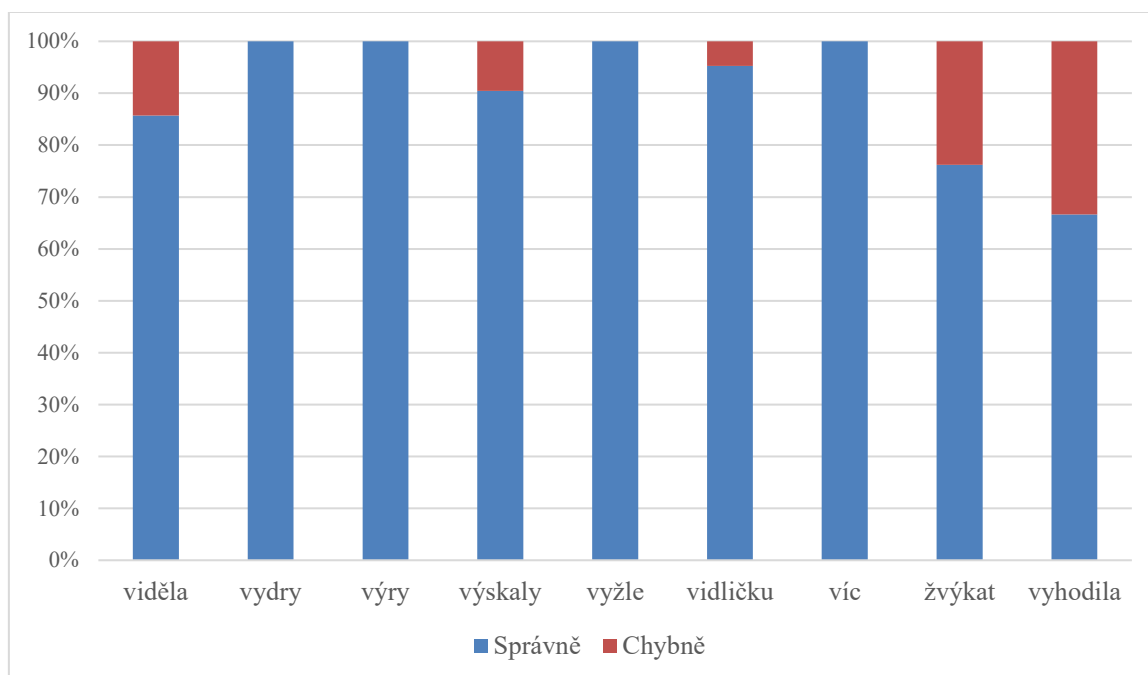

Komentář:

Vzhledem k tomu, že jsem u testování vyjmenovaných slov po P pozorovala, že jsem diktát zvolila příliš dlouhý, snažila jsem se tento dělat trochu kratší a jednodušší. Oproti 1. cvičení, kde žáci doplňovali i, í/y, ý jsem se zde zaměřila hlavně na vyjmenovaná slova, ne předpony vy-, vý-. Z výzkumné skupiny udělali chybu jen 2 žáci, a to ve slovech *žvýkat* a *viděla*.

Test vyplňovalo celkem 6 žáků, kteří udělali dohromady 2 chyby. Průměrně tedy 0,3 chyby na osobu.

Graf č. 12: Úspěšnost srovnávací skupiny v diktátu.

Komentář:

V grafu č. 12 vidíme, že největší problémy dělalo žákům slovo *vyhodila* s předponou *vy-*. Ojedinele také slovo *viděla* a *výskaly*. Jinak byl ale tento diktát velmi povedený ze strany žáků a je vidět, že pokud se zaměříme na vyjmenovaná slova po V bez *předpony* *vy-*, *vý-*, jsou žáci docela úspěšní.

Test vyplňovalo 21 žáků, kteří celkem udělali 18 chyb. Průměrně 0,9 chyby na osobu.

8.6 Shrnutí testování

V obou testovaných řadách vyjmenovaných slov se ukázalo, že výzkumná skupina má o něco lepší výsledky než skupina srovnávací. I když mezi skupinami občas nebyly velké rozdíly, můžeme konstatovat, že metoda slovotvorných hnízd žákům opravdu pomáhá při porozumění pravopisu vyjmenovaných slov.

Z výsledků, které jsme mohli vidět zaznamenané v grafech vyplývá, že žáci, kteří se učili metodou slovotvorných hnízd dokáží lépe hledat souvislosti mezi slovy a nemají takový problém s odhalením slova příbuzného jako ostatní. Tvoření slovních map právě této dovednosti rozhodně napomáhá a mělo by tak být zařazováno do běžné výuky.

9 Zázpis z rozhovoru s paní učitelkou X, která také testuje metodu slovotvorných hnízd

Paní učitelka, se kterou jsem měla příležitost udělat rozhovor, učí na škole v Pardubickém kraji. Letos měla možnost zkusit vyučovat metodou slovotvorných hnízd, protože učila 3. třídu. Metoda slovotvorných hnízd se paní učitelce líbila hlavně proto, že žáci nejprve pracují s vyjmenovanými slovy a neučí nic nazpaměť.

Paní učitelka si vytvářela vlastní texty na vyjmenovaná slova a pracovala metodou slovotvorných hnízd podle „návodu“, který prezentovala docentka Eva Hájková na svém webináři (viz pozn. pod čarou č. 31).

Během výuky paní učitelka vyzorovala, že žáky velmi baví dělat slovní mapy a také vymýšlet další deriváty, které nebyly obsaženy v textu.

Kvůli pandemii koronaviru byla paní učitelka donucena od metody částečně upustit. Metoda slovotvorných hnízd je časově náročnější, než metoda klasická a při online vyučování nebylo času nazbyt. Rozhodla se, že nebudou vyvozovat z textů slova, která mají třeba jen 2 své deriváty. O to víc se věnovali slovům složitějším a jinému učivu, na které musel zbýt čas.

Při návratu do školy se opět vrátili ke slovotvorným hnízdům a vyvozování všech vyjmenovaných slov z textu. Stále trval i zájem žáků. Při jejich práci bylo patrné, že velmi dobře poznají slova příbuzná a dokáží určit, ke kterému vyjmenovanému slovu se vztahují.

Paní učitelka celkově vidí v metodě slovotvorných hnízd hlavně pozitiva. Především to, že žáci sami vyvozují vyjmenovaná slova a celkově učivu více rozumí. Pozoruje hlavně jedno negativum, a to čas. Tím, že metoda pracuje hodně s texty, tak logicky zabírá dost času jejich samotné čtení. I tak ale paní učitelka bude ve výuce vyjmenovaných slov metodou slovotvorných hnízd pokračovat.

Závěr

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Hlavním cílem mé práce bylo najít efektivnější metodu vyučování vyjmenovaných slov, než je ta, kterou se žáci učí nyní. Dalším cílem bylo také vytvořit pro metodu výukové materiály a metodu otestovat.

V teoretické části jsem se věnovala vzniku a původu vyjmenovaných slov, jejich zařazení v RVP pro základní vzdělávání a také analýze učebnic českého jazyka pro 3. ročník ZŠ. Při studiu metod vyučování vyjmenovaných slov jsem v odborné literatuře narazila na metodu slovotvorných hnízd, které jsem se rozhodla podrobněji věnovat.

Žáci během výzkumného šetření pracovali velmi pilně a spolupracovali se mnou i mezi sebou. Četli texty, vyplňovali cvičení, vytvářeli slovní mapy a na závěr se učili řady vyjmenovaných slov. Po výuce jedné řady vyjmenovaných slov následoval test, který se skládal ze dvou částí. První den žáci vyplňovali pracovní list, na kterém byla dvě cvičení. První bylo cvičení doplňovací, ve kterém žáci prováděli mechanické doplňování i, í/y, ý. Druhé cvičení bylo zaměřené na porozumění jednotlivým lexémům. Žáci měli za úkol spojit vždy dva výrazy, které znamenají totéž, nebo spolu alespoň souvisí. Další den jsme v druhé části testu psali diktát, ve kterém žáci prokazovali své pravopisné dovednosti a schopnost soustředit se na daný jev.

V obou řadách vyjmenovaných slov, které jsme s žáky stihli společně probrat a otestovat, tak byla ve všech částech lepší výzkumná skupina šesti žáků. I když rozdíl mezi skupinami nebyl velký, myslím si, že žáci ve výzkumné skupině mnohem lépe rozeznají a odvodí slova příbuzná. Toto tvrzení dokládají i grafy č. 7 a 8, kde je jasně vidět neúspěch srovnávací skupiny.

Hlavní cíl práce jsem splnila. Našla jsem metodu, u které jsem při ověřování zjistila, že je opravdu efektivnější než metoda tradiční. Cíl, ve kterém jsem si stanovila, že pro metodu vytvořím výukové materiály, jsem rovněž splnila.

Práce pro mě má velký přínos, protože jsem se seznámila s metodou, kterou chci vyučovat. Pokud by výsledky testování dopadly vyrovnaně, stejně bych se rozhodla učit žáky metodou

slovotvorných hnízd. Poznání žáků z výzkumní skupiny je totiž o mnoho hlubší než poznání jiných žáků.

Doufám, že tato diplomová práce bude přínosná i pro další čtenáře a že třeba vyvolá diskusi o tom, jak vyučovat problematiku vyjmenovaných slov.

10 Seznam využitých zdrojů a literatury

- 1) KOLEKTIV AUTORŮ. *Pravidla českého pravopisu s graficky naznačeným dělením slov v pravopisném slovníku*. Praha: Fin publishing. 2009. s. 10-14. ISBN 80-86002-89-7.
- 2) ŠTĚPÁNIK, S. *Školní výpravy do krajiny češtiny*. Fraus. 2020. ISBN 978-80-7489-595-1.
- 3) ČECHOVÁ, M. *Čeština a její vyučování*. SPN. 1998. ISBN 80-85937-47-6.
- 4) BRABROVÁ, R. *Didaktika českého jazyka*. SPN. 1990. ISBN 80-04-24251-0.
- 5) HÁJKOVÁ, E. *Didaktické studie I – Kapitoly z moderní didaktiky českého jazyka*. Praha – 2004. ISBN 80-7290-197-4.
- 6) STYBLÍK, V. *Problém reformy českého pravopisu z hlediska školy*. SPN. Praha 1966.
- 7) DVORSKÝ, L. *Český jazyk 3*. Praha: Alter. 2014. ISBN 978-80-7245-239-2.
- 8) HOŠNOVÁ, E. *Český jazyk pro základní školy 3*. Praha – SPN. 2014. ISBN 978-80-7235-538-9.
- 9) BABUŠOVÁ, G. *Český jazyk 3*. Plzeň – Fraus. 2020. ISBN 978-80-7489-565-4.
- 10) DOLEŽALOVÁ, A. *Český jazyk 3*. NNS. 2015. ISBN 978-80-7289-790-2.
- 11) RUBÍNOVÁ, J. *Vyjmenovaná slova 1. díl*. Výukové programy s. r. o. – Býkev. 2016. ISBN 978-80-906046-7-4.
- 12) RUBÍNOVÁ, J. *Vyjmenovaná slova 2. díl*. Výukové programy s. r. o. – Býkev. 2016. ISBN 978-80-906046-8-1.
- 13) RUBÍNOVÁ, J. *Vyjmenovaná slova 3. díl*. Výukové programy s. r. o. – Býkev. 2016. ISBN 978-80-906046-9-8.
- 14) ŠULC, P. *Vyjmenovaná slova*. Pierot. 2015. ISBN 978-80-7353-396-0.
- 15) STYBLÍK, V. *Procvičujeme si vyjmenovaná slova*. SPN. 2005. ISBN 80-7235-240-7.
- 16) BIČÍKOVÁ, V. *Pavučina – soubor pravopisných cvičení s logickým vyvozováním – Pravopis*. Tobiáš. 2008. ISBN 978-80-7311-097-0.
- 17) BIČÍKOVÁ, V. *Pavučina – soubor pravopisných cvičení s logickým vyvozováním – Vyjmenovaná slova*. Tobiáš. 2006. ISBN 80-7311-076-8.

- 18) KUDELOVÁ, M. *Vyjmenované příběhy*. Thovt. 2020. ISBN 978-80-87469-42-2.
- 19) MLEZIVA, M. J. *Slovníček Vyjmenováček VY*. Triton. 2018. ISBN 978-80-7553-548-1.
- 20) MLEZIVA, M. J. *Vyjmenované čtení o přírodě*. Triton. 2011. ISBN 978-80-7563-224-1.
- 21) MLEZIVA, J. M. *Vyjmenovaná čtení o ledasčem*. Taktik. 2019. ISBN 978-80-7563-173-2.
- 22) HUBÁČEK, J. *Anketa k úpravě řad vyjmenovaných slov. In Komenský – Roč. 124, č. 7/8 (březen-duben). 2000. s. 162-163.*
- 23) HÁJKOVÁ, E. *Vyjmenovaná slova, In. Didaktické studie – Ročník 11, č. 1. 2019. s. 81-91.*
- 24) NEJEDLÝ, J. *Přimlouvám se za sumýše. In Rodina a škola – Roč. 65, č. 9 (listopad). 2018. s. 6-8.*
- 25) HÖFLEROVÁ, E. *Didaktika češtiny pro učitele primárního vzdělávání. Ostrava – pedagogická fakulta. 2004. s. 32-33. [online]. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:635a32a0-06bd-11e6-a611-005056827e51?page=uuid:6df86b40-16fe-11e6-ae73-005056827e51>*
- 26) DOLEŽALOVÁ, K. *Vyjmenovaná slova v učivu na 1. stupni ZŠ. Brno. 2007. [online]. Dostupné z: [Vyjmenovaná slova v učivu na 1. stupni ZŠ – Mgr. Kamila Doležalová \(theses.cz\)](http://theses.cz/v/kydolez/Vyjmenovana_slova_v_učivu_na_1._stupni_ZŠ_-_Mgr._Kamila_Doležalová_(theses.cz))*
- 27) KUCHAROVÁ, I. *Vyjmenovaná slova včera a dnes. 2015. [online]. Dostupné z: [Vyjmenovaná slova včera a dnes | Digitální repozitář UK \(cuni.cz\)](http://cuni.cz/handle/10220/128442)*
- 28) RVP ZV. [online]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/4983/> s. 16-24.
- 29) *Internetová jazyková příručka. [online]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz>*
- 30) *Cvičení na vyjmenovaná slova. [online]. Dostupné z: <https://www.umimecesky.cz/diktat-vyjmenovana-slova-po-p-2-uroven/174>*
- 31) *Článek o vývoji vyjmenovaných slov. [online]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2623577-ma-vyzle-zlost-univerzita-premysli-jak-zjednodusit-uceni-vyjmenovanych-slov>*
- 32) *Webinář na téma Problematika pravopisu na 1. stupni ZŠ. [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PDrXWnZQG4E>*

11 Přílohy

Příloha č. 1 – Přepis strukturovaného rozhovoru s paní učitelkou X

Příloha č. 2 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po P – žákyně A

Příloha č. 3 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po P – žák ze srovnávací skupiny

Příloha č. 4 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po V – žák F

Příloha č. 5 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po V – žák ze srovnávací skupiny

Příloha č. 6 – Ukázka práce žákyně B během hodiny ve výzkumné skupině

Příloha č. 7 – Ukázka práce žáka C během hodiny ve výzkumné skupině

Příloha č. 8 – Ukázka práce žákyně D během hodiny ve výzkumné skupině

Příloha č. 9 – Ukázka práce žákyně E během hodiny ve výzkumné skupině

Příloha č. 1 – Přepis strukturovaného rozhovoru s paní učitelkou X

P: Paní učitelka

J: Petra Tesařová

J: Jak jste se o metodě slovotvorných hnízd dozvěděla?

P: Na webináři docentky Hájkové, která přednášela o problematických místech pravopisu v českém jazyce.

J: Co Vás na metodě zaujalo? Proč jste se rozhodla že ji chcete vyzkoušet?

P: Už dlouhou dobu si kladu otázku, jak žákům pomoci při výuce vyjmenovaných slov. Vidím, jak někteří moji třetíáci v učivu tápou a chci jim pomoci porozumět, aplikovat a využívat své vědomosti a dovednosti. Líbí se mi myšlenka nejprve s žáky vyjmenovaná slova probrat a pak se je teprve učit nazpaměť.

J: Metodu testujete ve vaší třídě, představíte mi ji?

P: Ve třídě mám 28 žáků. Při výuce předmětů se snažíme držet moderních trendů a zkoušíme nejrůznější metody. V matematice se učíme metodou Hejného, v osobnostní a sociální výchově nás oslovila Feuersteinova metoda a v českém jazyce se věnujeme programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení.

J: Prozradíte mi, jak u vás probíhá výuka vyjmenovaných slov metodou slovotvorných hnízd?

P: Výuku vedu přesně tak, jak uváděla docentka Hájková na svém webináři. Materiály pro výuku si sama průběžně vytvářím.

J: Období, kdy metodu testujeme, zasáhla pandemie koronaviru. Jak jste na to reagovala? Pokračovala jste se výuce metodou slovotvorných hnízd?

P: Pandemie nám to dost zkomplikovala. Ještě před distanční výukou jsem pozorovala, že metoda slovotvorných hnízd je o něco časově náročnější než výuka klasickým způsobem. Při přechodu na distanční výuku jsem musela od metody trochu upustit. Rozhodla jsem se, že metodou slovotvorných hnízd budeme probírat hlavně náročnější vyjmenovaná slova.

J: Jak výuka tedy potom pokračovala, když jste se vrátili do školy?

P: Ve škole jsme se snažili dohnat to, na co nám při distanční formě vzdělávání chyběl čas. Zároveň jsme se ale vrátili k metodě slovotvorných hnízd v plném rozsahu.

J: Pozorovala jste nějaké reakce od žáků již při výuce?

P: Žáky moc baví vymýšlet další slova příbuzná. Máme například pelyněček, nejlýkovatější aj. Mám pocit, že to více chápou.

J: Jak vidíte svou práci s metodou slovotvorných hnízd do budoucna?

P: Metoda je sice velmi časově náročná, ale myslím si, že dává opravdu smysl. V prezenční výuce s ní rozhodně budu pokračovat.

Příloha č. 2 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po P – žákyně A

1.) Doplně y/i/ý/í.

Prales

V pralese si opě hrály na námořní kapítány. Motýli okolo pělně opělovali květy, pestrobarevná ptačí pírka se třpětila a na řece se čepířil ptakopěsk. Najednou se ozvalo pronikavé zapěskání. Poplach, blíží se pětláci! Opěři bojovníci začali napěnat luky a nabíjet pěstole. Nikdo nebude proti nim nevyzpětatelně kout pěkle. Po napěnavém boji si to pěšší pětláci odpěkali.

2.) Přiřaď správný význam slova.

Slepýš	někdo do něčeho bodá. ✓
Pikat	je jemný žlutý prášek. ✓
Pil	za své činy. ✓
Zpytovat	je beznohá ještěrka. ✓
Pysk	něco lepidlem. ✓
Slepíš	je velký ret. ✓
Píchá	při hře na schovávanou. ✓
Pykat	znamená něco zkoumat. ✓
Pyl	děnně tři litry vody. ✓

Náš Máňa
Máňa je kopírka u nás ve škole. Je to rolaštní
jméno pro stroj, který pilně dělá kopie, různých
papírů, časopisů, nebo i různých klá-
vků. Ale jméno si pochopitelně nevíbereme.
Dneska jsem před Máňou
upustil učebnici přírodopisu. kloužnul.
To by mi nějaký přírodopisec dal, jak
sní, můžu zacházet. Kopírce se naštěstí
sáhnle nic nestalo a mohla dál veselo
dělat kopie

Příloha č. 3 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po P – žák ze srovnávací skupiny

1.) Doplň y/i/y/í.

Prales

V pralese si opice hrály na námořní kapitány. Motýli okolo pilně oplovali květy, pestrobarevná ptačí prka se třpytila a na řece se čepřil ptakopysk. Najednou se ozvalo pronikavé zapískání. Poplach, blíží se pítláci! Opici bojovníci začali naplnat luky a nabíjet pistole. Nikdo nebude proti nim nevyzpytatelně kout pkle. Po napnavém boji si to pší ptláci odpkali.

1ch

2.) Přiřaď správný význam slova.

Slepýš	někdo do něčeho bodá. ✓
Pikat	je jemný žlutý prášek. ✓
Pil	za své činy. ✓
Zpytovat	je beznohá ještěrka. ✓
Pysk	něco lepidlem. ✓
Slepíš	je velký ret. ✓
Píchá	při hře na schovávanou. ✓
Pykat	znamená něco zkoumat. ✓
Pyl	denně tři litry vody. ✓

Och

Naše Maňa.

Maňa je kopírka naší školy. Je to holušské jméno pro stroj, který pilně dělá kopie různých papírů, časopisů, nebo třeba i svých běláků. Ale jméno si pochopitelně nevybere. Dneska ji před Maňou klopfenul a umuslil učebnici přírodopisu. To by mi nějaký přírodopisec dal, jak sní máš, takhle zacházel. Kopírka je nadsázou, ale psala a mohla snad vesle dělat kopie.

2 ch

Příloha č. 4 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po V – žák F

1.) Doplň y/i/ý/í.

Konec školního roku

Jako obvykle jsme měli i letos naplánovaný třídní výlet. Nejprve jsme vyrazili na výjezdku na kolech, a poté na výšlap. Vystoupali jsme až na vrchol hory Říp. Bylo to dost vysoko, ale ten výhled stál za to. Trochu nás zklamalo, když jsme viděli, že na dveřích rotundy visí cedule: „dnes zavřeno“, ale večer jsme si to nahradili. Vyprávěli jsme si příběhy a z dálky jsme poslouchali psí výtí. Usínali jsme za výřívho houkání a ráno jsme se probouzeli při východu slunce. Bylo to krásné vyvrcholení školního roku.

2.) Přiřaď správný význam slova.

výr	→	jásat, radostně vykřikovat	✓
výskat	→	na měsíc	✓
vít	→	vodní/vzduchový	✓
výška	→	vzdálenost něčeho od země	✓
výt	→	zvíře	✓
vír	→	věžička	✓
víska	→	probírat se ve vlasech	✓
vížka	→	vesnice	✓
vískat	→	věneček	✓

V lesním parku jsem vyjetěla vydrny a vyjmy. Na houpatkách blyhaly děť. Několik z nich mi řeklo, že jsem vyjše. Tak jsem si opekla špekáček. Na bodla jsem ho na vidličku a okusovala jsem ho. musela jsem sič vyřhas, protože tam byla nějaká chutnarekta. Tu jsem na konec vyhodila.

Příloha č. 5 – Vyplněný test zaměřený na vyjmenovaná slova po V – žák ze srovnávací skupiny

1.) Doplň y/í/ý/í.

Konec školního roku

Jako obvykle jsme měli i letos naplánovaný třídní výlet. Nejprve jsme vyrazili na výjezdku na kolech, a poté na výšlap. Vystoupali jsme až na vrchol hory Říp. Bylo to dost vysoko, ale ten výhled stál za to. Trochu nás zklamalo, když jsme viděli, že na dveřích rotundy visí cedule: „dnes zavřeno“, ale večer jsme si to nahradili. Vyprávěli jsme si příběhy a z dálky jsme poslouchali psí výtl. Usínali jsme za výšho houkání a ráno jsme se probouzeli při východu slunce. Bylo to krásné vyvrcholení školního roku.

2.) Přiřaď správný význam slova.

výr	jásat, radostně vykřikovat	✓
výskat	na měsíc	✓
vít	vodní/vzduchový	✓
výška	vzdálenost něčeho od země	✓
výt	zvíře	✓
vír	věžička	✓
víska	probírat se ve vlasech	✓
vížka	vesnice	✗
vískat	věneček	✗

V lesním novém jsem viděl výhledy a výhledy. Na houpacích
výhledy dle. Několik z nich mi se dle, se jsem výšle. Tak
jsem si opakem špiček. Mubodla jsem ho na vidličku a
okusoval jsem ho. Museku jsem vše švihl, protože sam lepe
nějakých rupů. Tu jsem na konec viděl

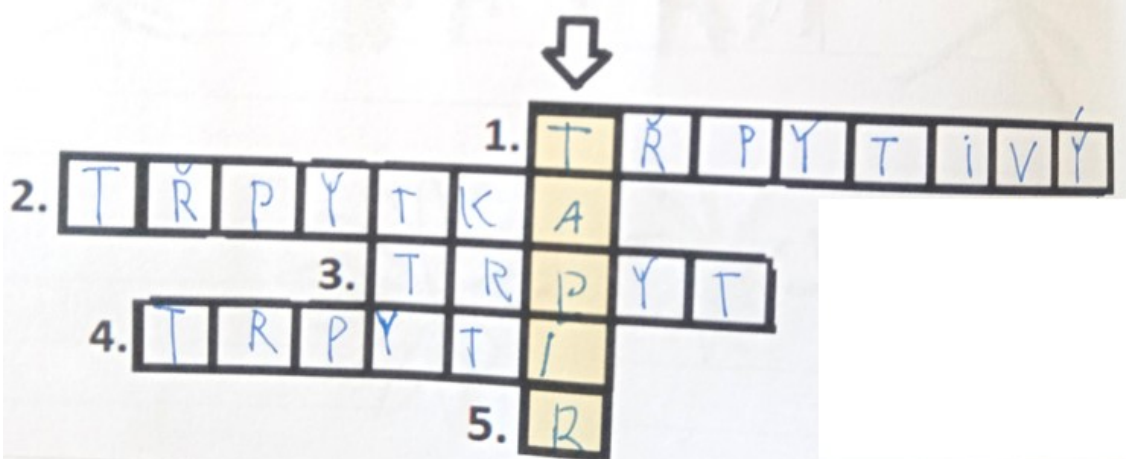
Příloha č. 6 – Ukázka práce žákyně B během hodiny ve výzkumné skupině

Dárek

Včera jsem šel s tatínkem do zlatnictví pro nějaký hezký prstýnek. Když jsme tam přišli, úplně nás oslnil třpyt, který tam všude byl. Vybral jsem jeden prsten s červeným kamenem. Když jsem ho vzal do ruky, úplně se zatřpytil. Navíc měl cedulku 50% sleva, tak jsem si říkal, že by se to mohlo o to víc líbit i tátovi. Ten si ho vzal do ruky, pořádně se na něj podíval a řekl „není všechno zlato, co se třpytí“. Vůbec jsem ho nechápal, ten prstýnek byl ze zlata. Nakonec jsme vybrali jiný. Venku před obchodem mi potom vysvětlil, že úchytky, které držely ten kámen byly špatně udělané a cena i se slevou moc vysoká. Znamenalo to tedy, že i když něco na první pohled vypadá dobře, nemusí to tak ve skutečnosti být. Na cestě domů jsme šli kolem rybářských potřeb a tam byla ve výloze třpytka. To je taková rybička, která se dává místo žížaly na prut a chytá se na ní. Byla tak třpytivá, že jí ryby pod vodou musí hned vidět.

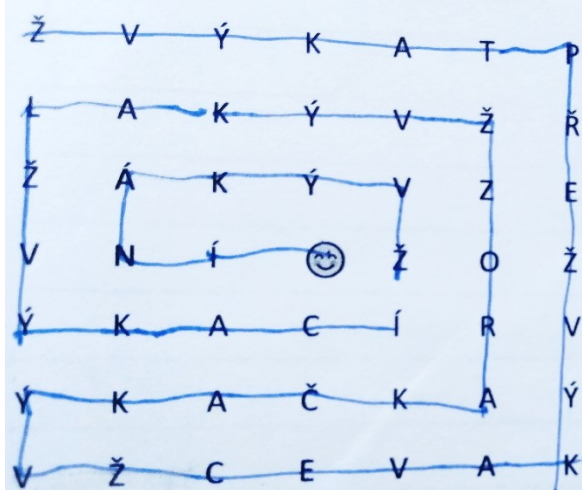
třpytil, třpytková, třpytivý, třpyt, třpytka

- 1.) Ten náhrdelník je ale třpytivý. (přídavné jméno)
- 2.) Malá lesklá rybička, na kterou se dá chytat se jmenuje třpytka
- 3.) Ve zlatnictví se všude odrážel třpyt. (podstatné jméno)
- 4.) Není všechno zlato, co se třpytí. (sloveso)
- 5.) Poslední písmeno doplň tak, aby v tajence vyšlo zvíře. (Je to velký savec, má velmi nápadný nos a je trochu podobný praseti. Určitě ho znáš ze ZOO.)

Příloha č. 7 – Ukázka práce žáka C během hodiny ve výzkumné skupině

V hadovi najdi všechna slova. Postupně je vypiš do sešitu.

žvýkačka, přežvýkavec,
žvýkačka, nažvýkal, žvýkáci,
žvýkání 😊

Doplň: zvyklosti, ~~obvykle~~, zvyků, ~~zvyky~~, zlozvyky.

Na Vánoce dodržujeme spoustu zvyků. Například k večeři jíme kapra. Mezi další zvyky, které dodržujeme patří i pouštění lodiček. A jak obvykle probíhají Vánoce u vás? Napiš alespoň dvě zlozvyky, které doma dodržujete. Máte třeba i nějaké zvyklosti?

Příloha č. 8 – Ukázka práce žákyně D během hodiny ve výzkumné skupině

Byl p_ošný na své t_řp_otivé knoflíčky.
Splašený kůň vyběhl z ohrady ven.
nevyzp_otatelně
Hříbata mají malá dospělí koně kop_ota.
kop_otko,
Bydlí v přep_ochové vile s bazénem.
V lese na houbách jsem našel p_ochavky.
S chutí p_ol vychlazený nápoj.
Zraněný p_otlák se doklop_otal do hájovny.

Vydrýsek

Znáte večerníčky o Vydrýskovi? Jsou to hrané příběhy, ve kterých je hlavní hrdina opravdová živá vydra. Celou sérii večerníčků provází velmi milý pán, Václav Chaloupek, který vypráví o vydrím životě. Jak žijí v létě, v zimě, kde je můžeme najít, co jedí, čeho se bojí a podobně. A co vy, víte něco o vydrách?

vydra, Vydrýskovi, vydrách

Napiš 2 věty o životě vydry.

Vydra je savce.

Vydra žije ryby.

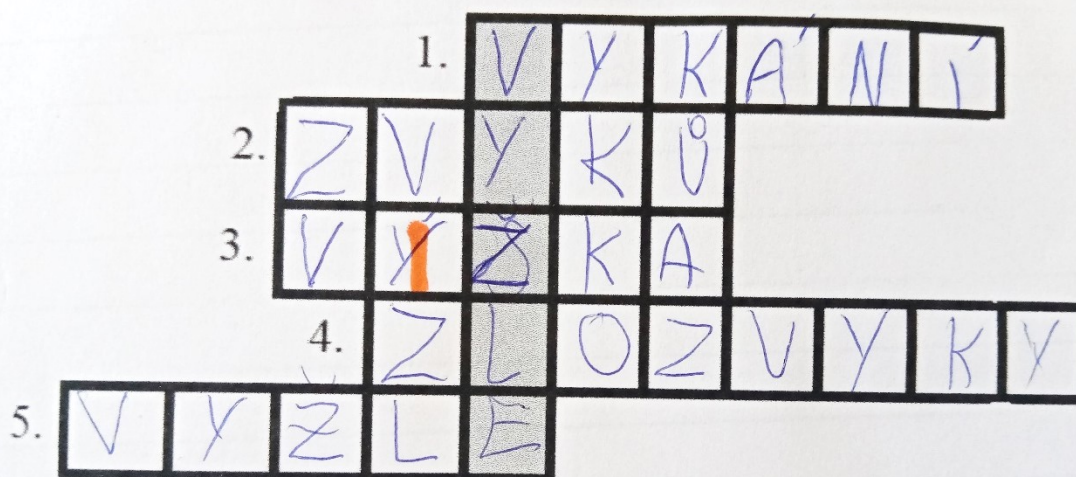
Vydra žije ve vodě.

Příloha č. 9 – Ukázka práce žákyně E během hodiny ve výzkumné skupině

27. dubna
 Odpykal si trest. Pýřila jsem se.
 Ted pikaš sy. Pikola dreska bude u basinu.
 Pýřareky máme na sahradě hodně.
 Vězpi pykají na své činy. Tapir je
 velká zvíře podobné praseši.

Doplň křížovku. V tajence najdeš plemeno psa, které se původně využívalo při lovu.

- 1.) Doplň opak tykáni.
- 2.) O Vánocích dodržujeme spoustu _____.
- 3.) Malá věžička u kostela.
- 4.) Kousání nehtů, kouření, chození pozdě a podobně řadíme mezi _____.
- 5.) Velmi hubený člověk.